

UKULI

Julkaisija:

Turun Lintutieteellinen
Yhdistys r.y.

PL 67, 20101 Turku 10

Toimitus:

Tuukka Pahtamaa (päätoim.)
Itäinen Pitkäk. 15 aB 43
20500 Turku 50, p. 330 764

Tapani Missonen (tilaukset)
Yo-kylä 23 A 11
20510 Turku 51, p. 371 489

Hannu Lahtonen (mainokset)
Rakuunatie 42
20720 Turku 72, p. 366 559

Ukuli ilmestyy neljänä numerona vuodessa. Lehti sisältyy yhdistyksen jäsenmaksuun. Ulkopuolisille tilausmaksu vuodelle 1982 on 25 mk, joka maksetaan postisiirtotilille TA 5138 66-3. Irtonumeroita saa kokouksissa ja Tapani Missoselta (osoite yllä).

Ilmoitushinnat:

1/1 s. 250 mk, 1/2 150 mk
1/4 s. 100 mk

Painopaikka:

Turun Yliopiston Offsetpaino, Turku 1982

SISÄLTÖ:

Tuulesta temmattua	1
Vesa Multala: Varsinais-Suomen rengaslöytöjä osa 2	2
Esko Gustafsson: Sukupuun - ton ja määrityksen rajalta - heinäkurppa.....	14
Seppo Pekkala: Kana- ja varpushaukan pesintä 1981.	20
Seppo Pekkala: Pöllöjen pesintä 1981.....	22
Juhana Piha: Varsinais-Suomen kaulushaukarat 1979-81	25
Juhana Piha: Yölaulajat 1981.....	28
Juhana Piha: TLY:n arkisto	31
Tiedonantaja.....	37
Provo: Rarit ja linnut....	39
Herra Pohjatuuli: Mutilaisen tila.....	41
Juha Vuorinen & Sinikka Jalonen: TLY:n toimintakertomus vuodelta 1981.....	46
Ukuli 1981.....	54
Kansi: närhi (Tuukka Pahtamaa)	
Kuvat: Nina Ahonpää (9,12,13,19,52,53) Tuukka Pahtamaa (9,24,27,38,55) Anneli Lehtinen (40,45) Repo (5,8,53)	

ukuli

2/1982

TUULESTA TEMMATTUA

Hoi siellä korvessa! Kiitokset taas huhuiluistanne, joiden tuloksena on saatu syntymään käsissäsi oleva vuoden kakkosukuli. On valitettavaa, että heinäkurppajuttu ja pöllöjen pesintä, jotka olivat jo ykköseen valmiina, ilmestyvätkin vasta nyt, mutta lienee kuitenkin parempi tasapainoilla sivumäärä eri numeroissa suunnilleen samaksi kuin että jokin ukuli joutuisi riittämättömällä vararavinnolla kaukaa pohjoisesta Jurmon matkalleen. Kesäkatsauskaavakkeiden palautusten viivästymisen vuoksi emme saa totuttuun tapaan edelliskään tietoja näiden siipien suojaan, joten taas kerran toivoisi lukijan havahtuvan ja miettivän vaikkapa jo tämän kevään (tai viimeistään viime syksyn) kaavakkeen palauttamista kokoojille, jotta ukulin uudet sulat saadaan täysimittaisiksi ajallaan niin kuin vuosikierto sen on tarkoittanut.

Ilanduttavaa palautetta on tullut ykkösukulin tiimoilta, jos ei nyt aivan suoraan niin ainakin kiertoteitse. On kiiteltä, mutta myös arvosteltu. Olisikin hienoa saada lehden linjasta enemmän kommentteja. Arvostelujen puolelta on poimittavissa paheksunta ns. kevyiden juttujen puuttumisesta. Tämä pitikin ykkösen osalta paikkan- sa, mutta tilanne ei ollut aivan tarkoituksellinen. Todella hyviä kevyitä juttuja lienee vain vaikea kirjoittaa; se on varmasti vaikeampaa kuin koota asiapitoinen tietopaketti jo valmiina olevasta aineistosta. Tarkoitus ei suinkaan ole tehdä Ukulista tiukan tiedeellistä lintulehteä, sellainen kun jo Suomessa on juuri sitä varten. Ei. Ukuli säilykseen harrastajalle läheisenä ja rakkaana omana pikku lintulehtenä, jonka mieluusti poimii postin pudottamana eteisen lattialta ja jonka kansien väliin voi muutamiksi toveiksi rauhoittua rasittavan päivän jälkeen, jonka palstoilta voi löytää omia menneen vuoden havaintoja tai toisten parempia sellaisia. Mottona olkoon: 'jokaiselle jotakin'. Tämä edellyttäisi myös lukijakunnan ikävaihtelun huomioinnin, eri ikäisethän saattavat olla kiinnostuneita erilaisista asioista, kuten tunnettua. Aku Anka jatkinsen julkaisemisesta kuitenkin pidättäytyttäkään ainakin toistaiseksi. Ydinasia tässä kappaleessa on se, että jokainen meistä voi itse vaikuttaa millaista verta Ukulin suonissa virtaa. Ns. nyvistä kevyistä jutuista tulee varmasti olemaan puute. Siispä aktiivisuutta hyvät lukijat! Tavoitetta ei varmaan ainakaan aluksi kannata asettaa niin korkealle kuin vertaansa vailla olleessa balladissa pari auringonkiertoa sitten. Pienemmälläkin puurtamisella voi saada hyvää jälkeä ja muustakin aiheesta kuin pinnailusta. Esim. lennokkaasti kirjoitetut retkikertomukset ovat tervetulleita. Vihjeenä voinee myös todeta, että sivunreunakuvia tuskin koskaan on liikaa. Paperille on mukava hahmotella jokin miellyttävä lintuelämys, ja opettavaistakin se on. Vielä kun laittaa tekeleensä kirjekuoreen ja osoitteeksi Ukuli niin muutkin voivat ilahtua piirroksesi. Kirjoitellaan.

TPa

VARSINAIS-SUOMEN RENGASLÖYTÖJÄ OSA 2

Vesa Multala
Sorsalinnut

Sorsalintuja rengastetaan Varsinais-Suomessa hyvin vähän. Poikkeuksena on heinäSORSA, joita rengastettiin yli 700 vuosina 1974-79. Nämä olivat valtaosin Aurajoen pullasorsia, joita keväisin siirrettiin muualle. Löytöjä sorsista tulee paljon, ammutaanhan niitä yleisesti kaikkialla Euroopassa. Useimmin aineistossa esiintyvä löytöpäivä onkin 20.8., jolloin sorsastus Suomessa alkaa.

Varsinais-Suomen ulkopuolella tehdyt sorsalintulöydöt on esitetty kartassa 1. Tässä, kuten muissakin kartoissa, on käytetty sangen teoreettista jakoa syys-, talvi- ja kevätlöytöihin. Antaa se ainakin lisäväriä karttoihin.

Kovin vanhoiksi eivät sorsat ehdi elää. Aineiston vanhin lintu, pesivänä naaraana rengastettu haahka, eli 4359 päivää rengastamisen jälkeen, ja löydettiin aivan samasta paikasta, jossa oli 12 vuotta aiemmin rengastettu. Tämä mamma olikin lähes kaksi vuotta vanhempi kuin toiseksi vanhin sorsalintu, pilkkasiipinaaras. Vanhin heinäSORSA ehti elää 1465 päivää, eli kolme vuotta.

Kahlaajat

Kuten E. Lehikoinen toteaa (UKULI II/1981 s. 29): "Se missä Turun seudulla on aikuispyynnissä eniten tehostamisen varaa, rajoituu vesilintuihin ja kahlaajiin". Edellä totesin jo, että sorsalintuja rengastetaan meillä hyvin vähän. Sama pätee myös kahlaajiin, poikkeuksena taivaanvuohi ja suosirri, joita kumpiakin rengastettiin yli 300 vuosina 1974-79. Muita kahlaajia rengastettiin samana aikana alle 100/laji.

Kuka kahlaajia sitten rengastaa? Yhtä lukuunottamatta kaik-suosirrilöydöt on tehty Jurmon lintuasemalla muuttoaikoina rengastetuista linnuista. Löydetyistä taivaanvuohista yli puolet on rengastanut Rolf Karlson. Taitaa olla sama mies pihtien var-

sissa Jurmossakin?

Kahlaajalöydöt on esitetty kartoissa 2., 3. ja 4., kolmessa kartassa siksi, että merkeistä saisi edes jotain selvää. Kahlaajista löytyy sekä lyhyen, keskipitkän että pitkänmatkan muuttajia. Viimeksimainituista loistavat lirolöydöt Lusakasta ja Livingstonesta Zambian jokivarsilta ovat ainoat tässä aineistossa. Taivaanvuohet ja jänkäkurpat kuten myös harvat tyllit, pikkusirrit ja metsävikio keskittyvät Ranskan länsirannikolle. Lehtokurppamme talventinevat hyvin laajalla alueella. Tähän viittaavat rengaslöydöt mm. Kreikasta, Espanjasta, Ranskasta ja Irlannista. Suosirrimme talvehtinevat pääasiassa Englannissa. Suokukoista valtaosa muuttanee kaakkoon, vaikka löydöt hajaantuvatkin hyvin laajalle alueelle. Eniten kummastusta omassa mielessäni herätti se, että lähes sadasta rengastetusta töyhtöhyypestä vain yksi on toistaiseksi löytynyt.

Kahlaajat ovat tunnetusti nopeita muuttajia. Tässä aineistossa ei erityisen vauhdikkaita veikkoja satu olemaan. Nopeimmin ovat rientäneet jurmolaista suosirriä, jotka tavattiin kolmen ja neljän päivän kuluttua Ruotsin itärannikolla Öölannin eteläkärjessä. Matkaa kertyi 506 kilometriä.

Kahlaajien löytöprosentti on selvästi suurempi kuin pienten ja keskikokoisten varpuslintujen. Tähän vaikuttaa erityisesti metsästys, joka verottaa varsinkin kurppia ja suokukkoa. Suosirrilöydöistä suurin osa on ilmeisesti kontrolleja.

Kahlaajat ovat usein pitkäikäisiä. Tämän aineiston "homenokka" on Juhani Karhumäen toukokuussa 1968 rengastama suosirri, joka kontrolloitiin Englannissa yli 11 vuotta myöhemmin, tarkkaan sanoen 4096 vrk:n kuluttua rengastamisesta. Seuraavaksi vanhimmat ovat olleet 9-vuotias lehtokurppa ja 8-vuotias kariukko.

Varpuslinnut

Kartoissa 4 - 8. löytyvät lähes kaikki ulkomaiset varpuslintulöydöt. Puuttuvat lajit ovat räystäspääsky (1löytö Pärsaarilta), varis (3 Ruotsista, 1 Tanskasta), pähkinähakki (2 Neuvostoliitosta), talitiainen (4 Neuvostoliitosta, 1 Ruotsista), koskikara (1 Ruotsista), sinirinta (1 Ruotsista), tilhi (1 Ruotsista) ja lapinharakka (1 Tanskasta). Kartoista tuli muutenkin tarpeeksi sekavia ja olisi ehkä pitänyt jättää muitakin lajeja pois.

Kaukaisin löytö on Seppo Lehtimäen Nauvossa pesäpoikasena rengastama haarapääsky, joka löytyi Etelä-Afrikan Transvaalista 9 600 km päässä synnyinpesältään. Toinen päiväntasaajan eteläpuolinen löytö on tehty Jurmossa rengastetusta harmaasiepostasta.

Valtaosa varpuslintulöydöistä on tehty Espanjassa, Italiassa ja Ranskassa. Siellähän niitä syödään aivan yleisesti, kuten meillä isompaa riistaa, esim. sorsia ja kanalintuja. Tämä antaa luonnollisesti vääristyneen kuvan monien lajien talvehtimisalueista. Keski- ja Itä-Eurooppa loistavat kartalla lähes valkoisina, vain lähinnä lintuasemien kontrollit tuovat hiukan lisäväriä.

Vuosina 1974-79 rengastettiin Varsinais-Suomessa noin 83861 varpuslintua. Se on noin 78% koko ajanjakson rengastusmäärästä. Samaan aikaan tehtiin 520 varpuslintulöytöä, joka on noin 18% koko löytömäärästä. Tämän mukaan varpuslintujemme löytöprosentti jäisi alle yhden prosentin, ollen noin 6 promillea (=0.6%). Jos jätämme varislinnut pois laskuista, putoaa löytöprosentti viiteen promilleen. Näistä summista luonnollisesti puuttuvat rengastajien ja lintuasemien kontrollit.

Varpuslinnut ovat lyhytikäisiä, niiden keski-ikä lienee 1.5-2 vuotta. Tämän aineiston vanhin lintu on korppi, joka ehti lennellä lähes 10 vuotta rengastamisesta. Se ammuttiin 3548 vrk:n kuluttua 45 km päässä synnyinpesästään. Seuraavat "ikäpresidentit" ovat punarinta (3285 vrk), niittykirvinen (2806 vrk) ja laulurastas (2697 vrk). Nämä löydöt ovat ulkomaisia, joten niiden tarkkuuteen on syytä suhtautua pienellä varauksella. Aineistossa on pari vanhempaakin lintua: 6679 vrk-ikäinen närhi, jonka "rengas oli 0.5 m syvällä maassa" ja toinen hylätty vanhus on Turkista tullut, tarkemmin päiväämätön räkättirastaslöytö.

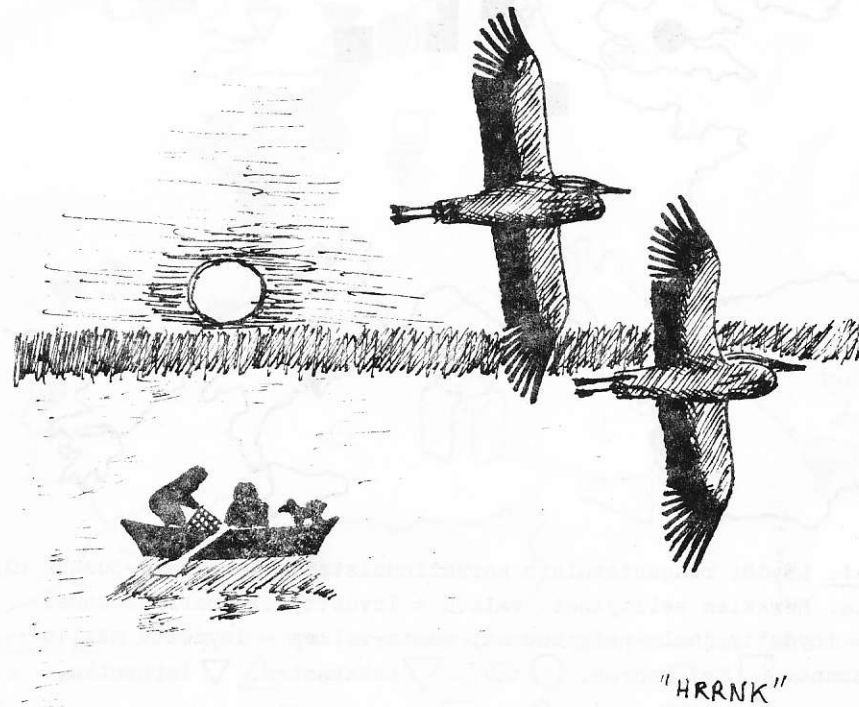
Kartoissa 5. ja 6. olen erotellut ns. lintuasemalajit omille kartoilleen. Mitään ihmeempiä eroja ei voida havaita Jurmossa ja muualla rengastettujen lintujen löydöissä, aineistokin on kovin pieni. Musta-, punakylki- ja räkättirastas eivät ole varsinaisia lintuasemalajeja, mutta otin ne kuitenkin mukaan. Pajulinnusta ja hippiaisesta, Jurmon valtalajeista punarinnan ohella, on vain 2 ja 3 löytöä. Punarinnasta on tehty kaikkiaan 34 löytöä, joista 1 kotimaassa. Löytöprosentit näillä massalajeilla ovat siis 1-3 promillea.

Karttaan 8. erittelin pesäpoikasena ja lentukykyisinä rengastetut linnut, mutta löytöjä on liian vähän päätelmien tekoon ja jätänkin ne lukijan itsensä tehtäväksi.

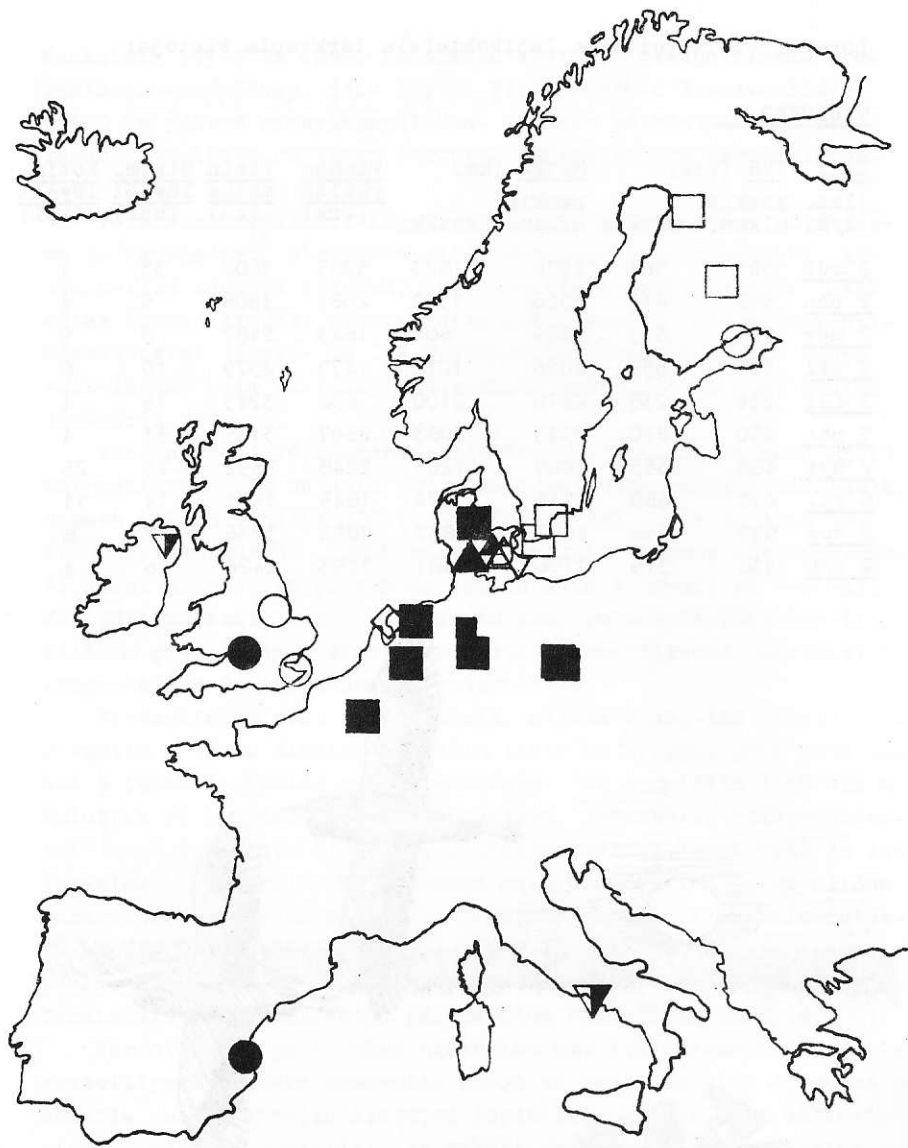
Lopuksi vielä joitakin lajikohtaisia tarkempia tietoja:

TAULUKKO 1.

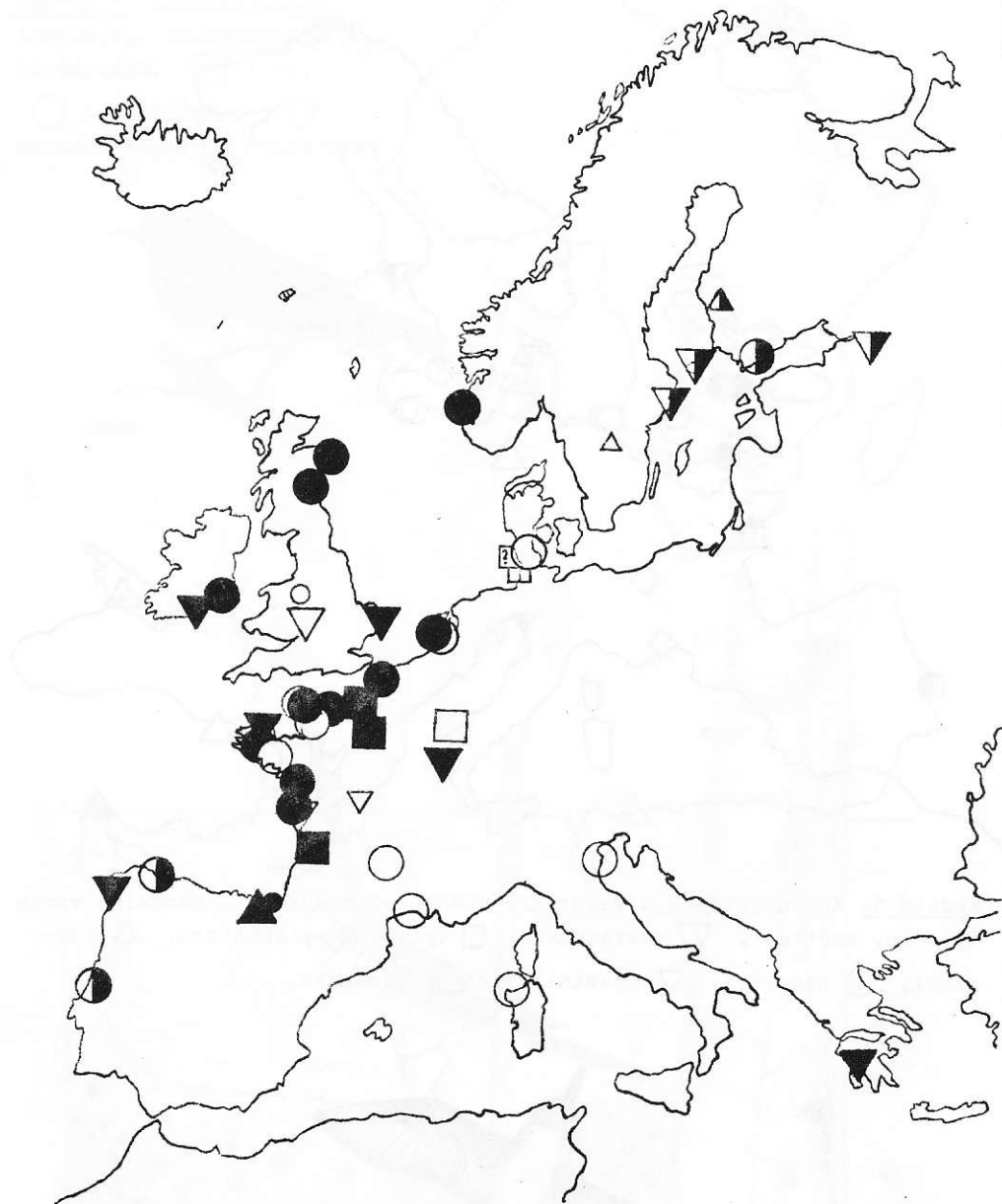
<u>Laji</u>	<u>Ikä (vrk)</u>	<u>Matka (km)</u>		<u>Vanhin yksilö (vrk)</u>	<u>Pisin matka (km)</u>	<u>Ulkom. löydöt (kpl)</u>	<u>Kotim. löydöt (kpl)</u>	
(lat. keskim. lyh. ulkom.)	kaikki	keskim. ulkom.	kaikki					
<u>E rub</u>	521	564	1976	1923	3285	3602	33	1
<u>P pho</u>	598	419	2326	1389	2081	3308	5	4
<u>T mer</u>	754	613	1186	602	1643	2187	9	9
<u>T pil</u>	541	559	2026	1270	1473	2379	10	6
<u>T ili</u>	234	238	2210	2100	658	3243	19	1
<u>T phi</u>	890	820	2343	2083	2697	3135	31	4
<u>F hyp</u>	488	655	2409	1261	2248	3892	23	25
<u>S vul</u>	610	680	1114	574	1845	1571	11	11
<u>F coe</u>	599	658	1607	837	2092	3236	7	8
<u>E sch</u>	338	319	1706	1481	1193	2426	26	4

"HRANK"

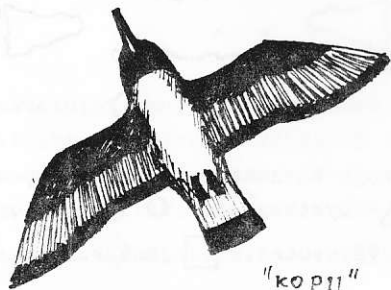
Kartta 1. Löydöt rengastetuista sorsalinnuistamme Varsinais-Suomen ulkopuolelta. Merkkien selitykset: valkea = löydetty elo-marraskuussa, musta = löydetty jouluihelmikuussa, musta-valkea = löydetty maaliskuuhokuussa. □ heinäSORSA, ○ tavi, ▽ tukkasotka, ▽ lapasotka, △ haahka, △ pilkkasiipi, ◇ tukkakoskelo, □ isokoskelo.

Kartta 2. Kahlaajalöytöjä Varsinais-Suomen ulkopuolelta. Merkkien väritys: ks. kartta 1. △ toyttöhyppä, ○ isokuovi, ▽ metsäviklo, △ rantasiipi, ○ taivaanvuohi, □ jänkäkurppa, ▽ lentokurppa, □ karikukko.

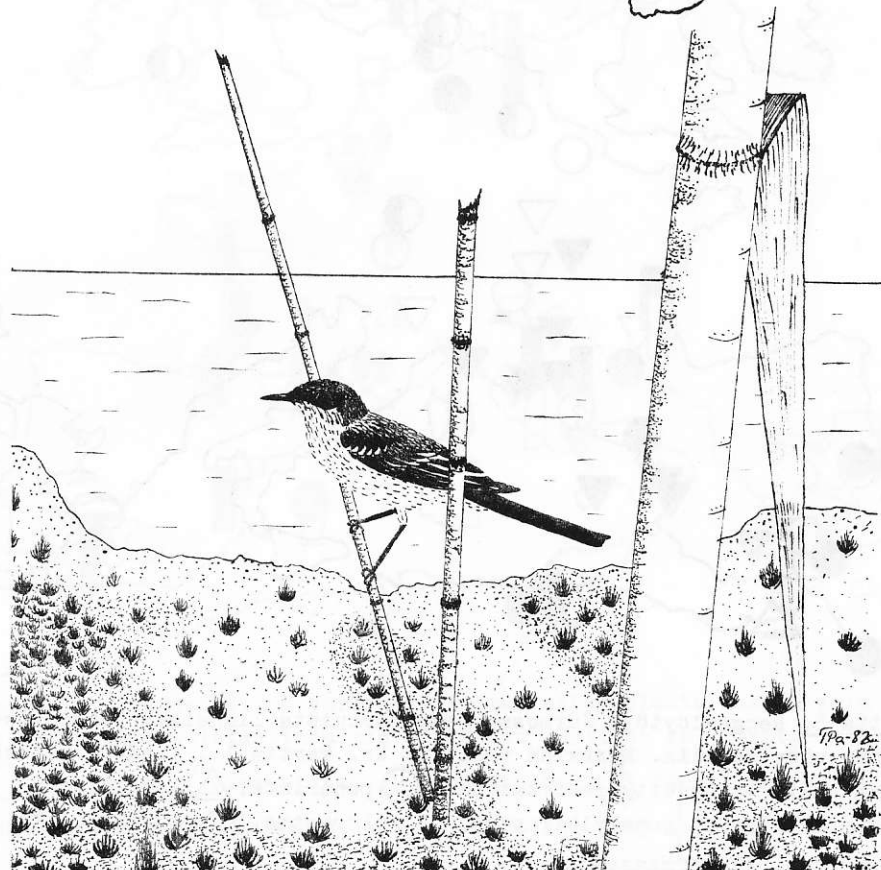
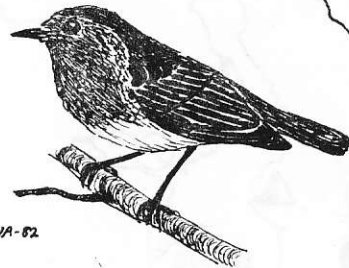

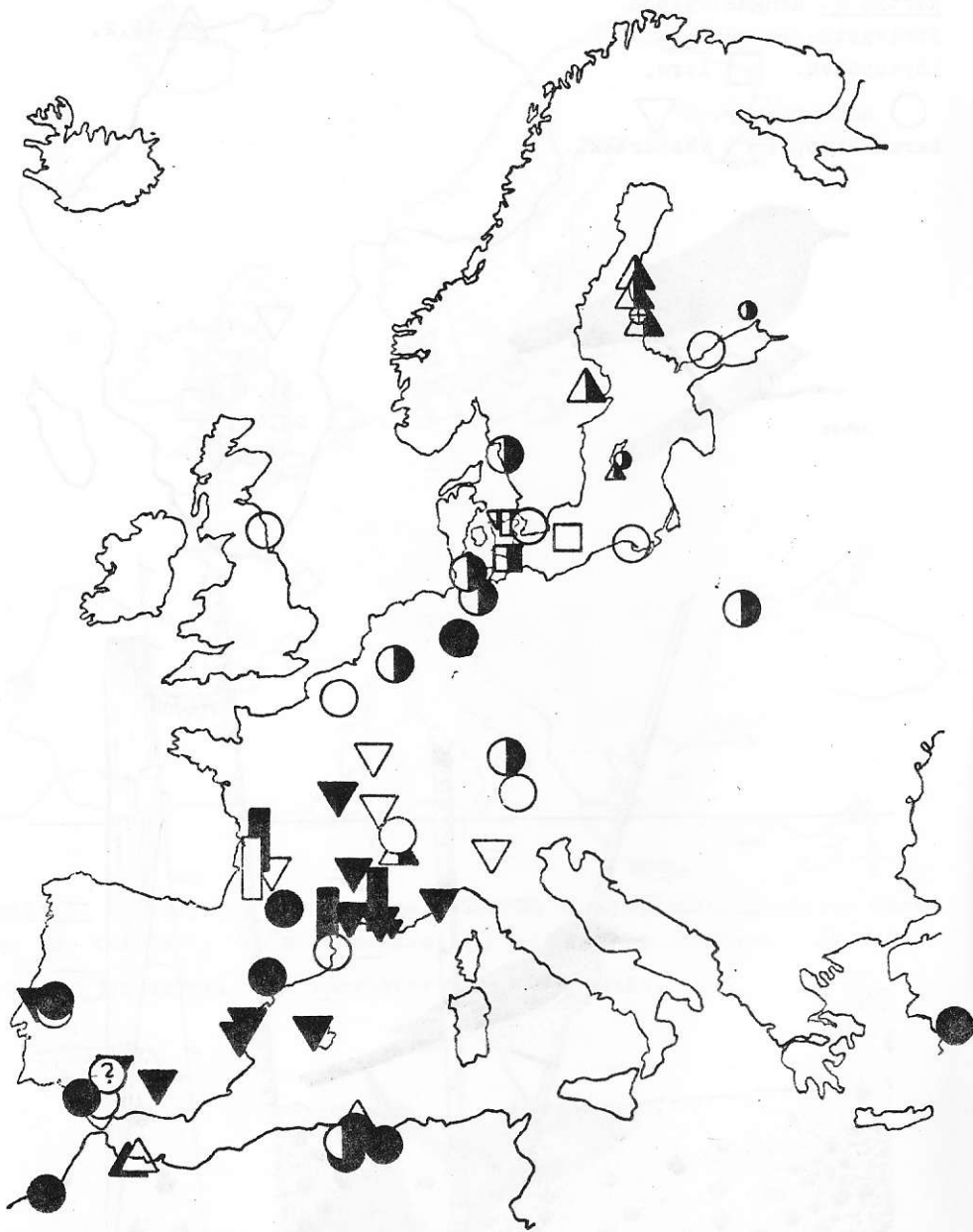
Kartta 3. Kahlaajalöytöjä Varsinais-Suomen ulkopuolelta. Merkkien väri-
tys: ks. kartta 1. ▽meriharakka, □tylli, ◇pikkusirri, △iso-
sirri, ○suosirri, ▽kuovisirri, △suokukko.

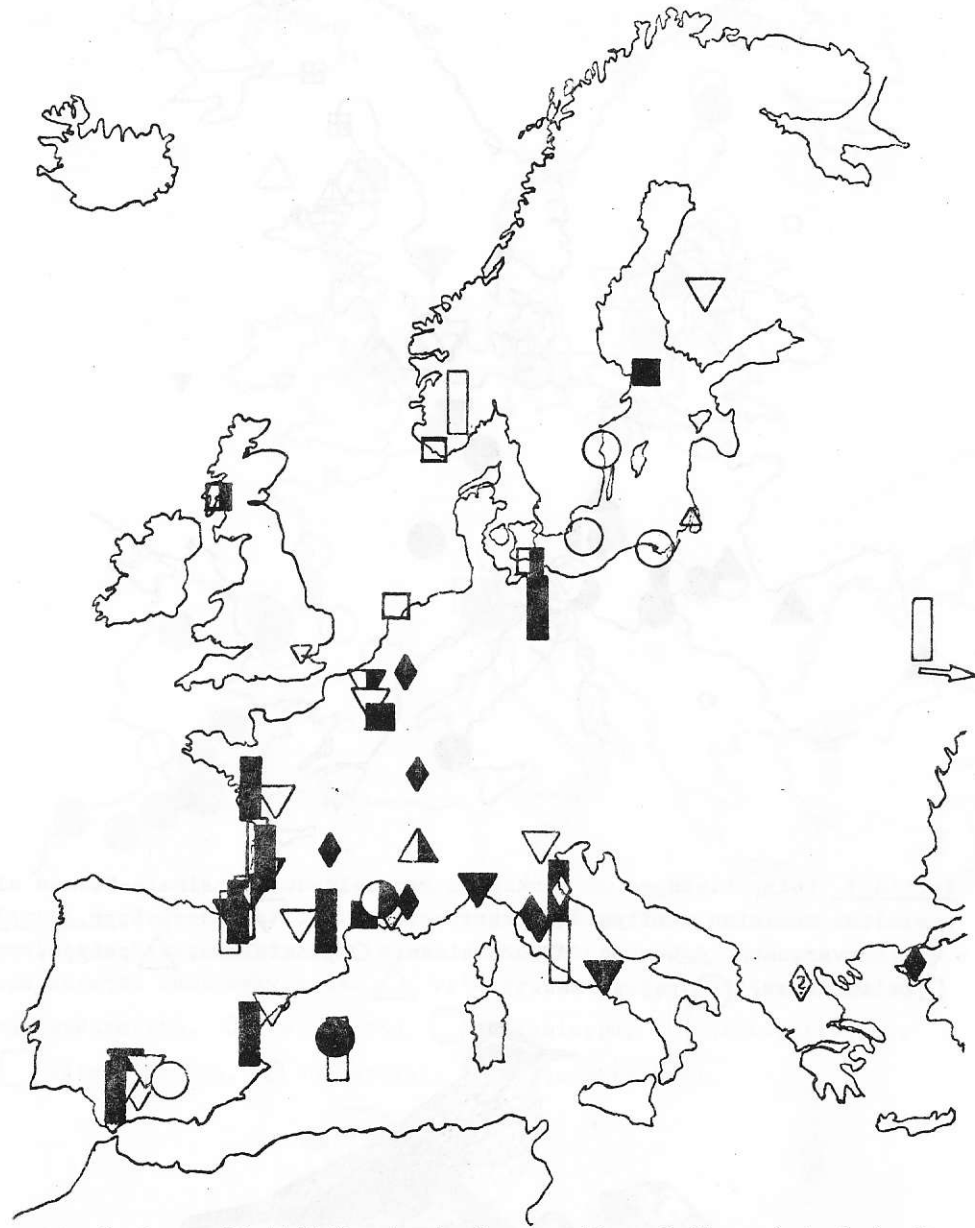
"kopii"

Kartta 4. Rengaslöytöjä
Afrikasta. Päivämäärä =
löytöpäivä. □ liro,
○ haarapääsky, ▽
harmaasieppo, △ västaräkki.

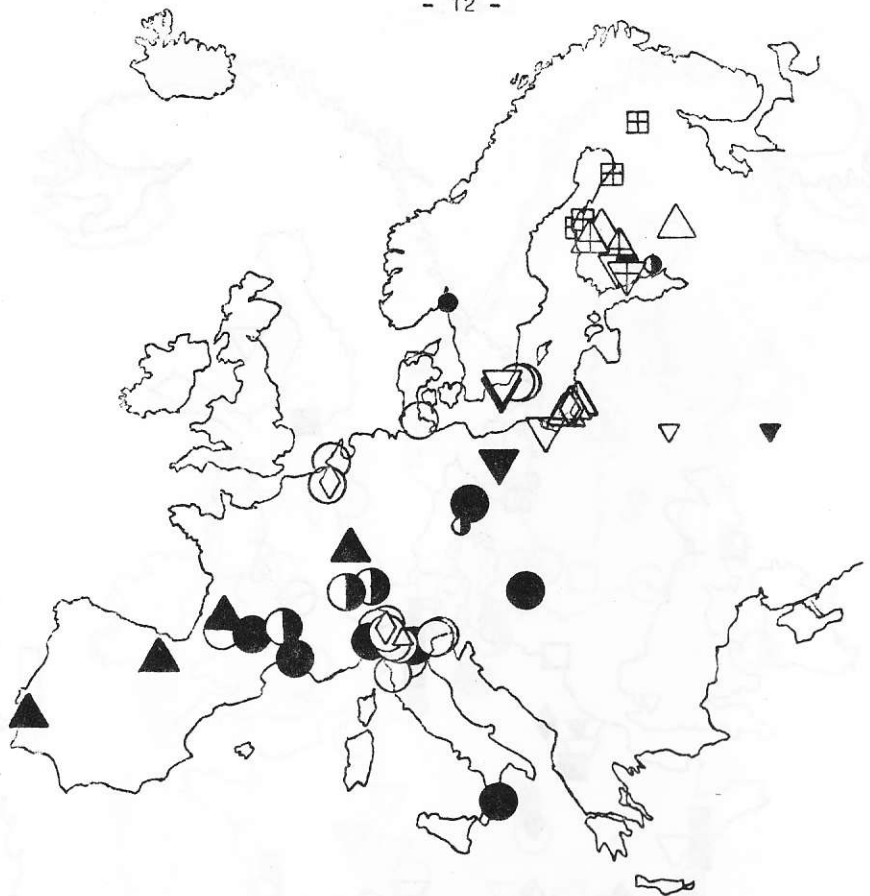

Kartta 5. Rengaslöytöjä Jurmossa rengastetuista linnuista Varsinais-Suomen ulkopuolella. Merkkien väritys: ks. kartta 1., lisäksi valkea jossa risti = löydetty pesimäaikaan. ○ punarinta, △ leppälintu, □ mustarastas, ▭ punakylkirastas, ▽ laulurastas, △ pajulintu, ▽ hippiäinen, ○ harmaasiippo.

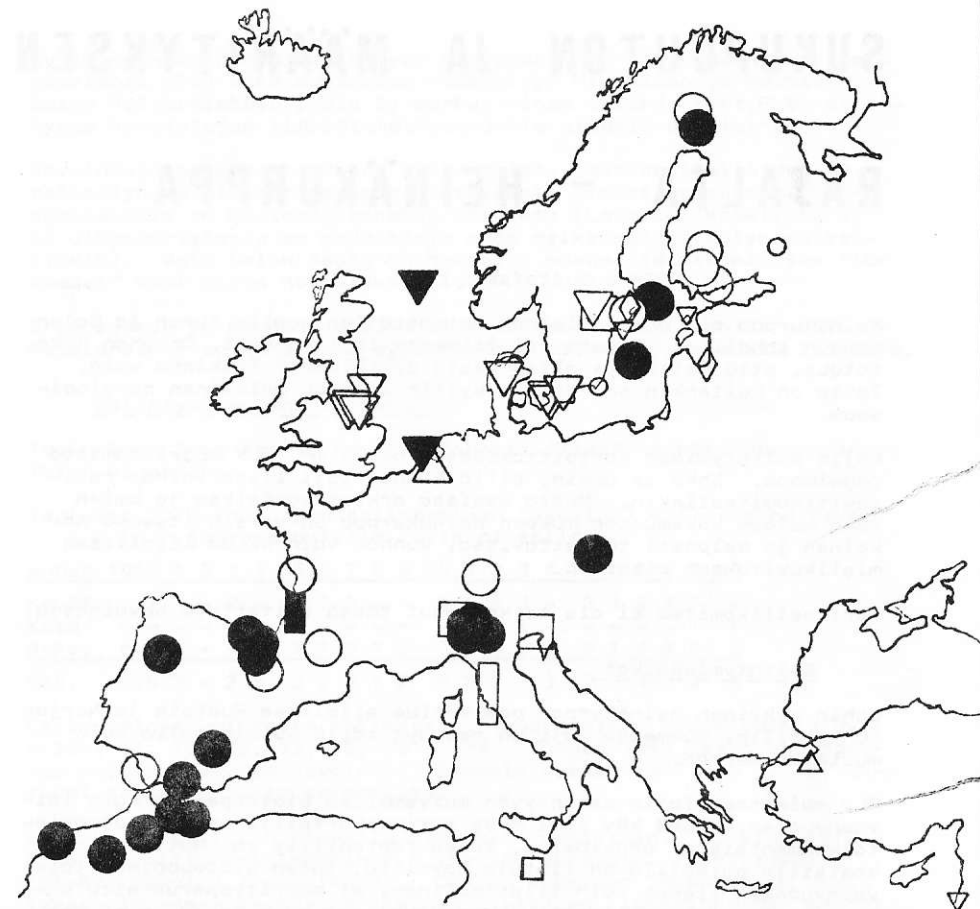
Kartta 6. Rengaslöytöjä Varsinais-Suomen ulkopuolelta muista kuin Jurmossa rengastetuista linnuista. Merkkien väritys: ks. kartta 1. ○ punarinta, △ leppälintu, □ mustarastas, ◇ räkättirastas, ▭ punakylkirastas, ▽ laulurastas, △ pajulintu, ▽ hippiäinen.

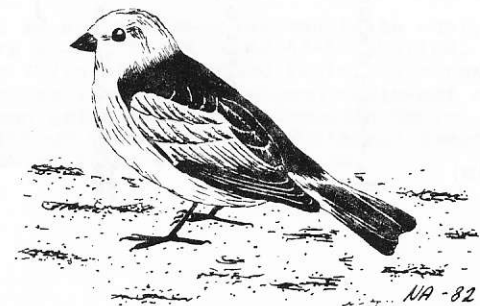
Kartta 7. Peippolintujen ja sirkkujen rengaslöydöt Varsinais-Suomen ulkopuolelta. Merkkien väritys: ks. kartta 1. ja 5.. ▽ viherpeippo, ◇ vihervarpunen, △ hemppo, ▽ urpiainen, ○ punatulkku, △ peippo, □ keltasirkku, ○ pajusirkku.

NA-82

Kartta 8. Eräiden varpuslintujen rengaslöytöjä Varsinais-Suomen ulkopuolelta. Merkkien väritys: musta = rengastettu pesäpoikasena, valkea = rengastettu lentokykyisenä. △ rytikerttunen, ◇ ruokokerttunen, ▽ mustapääkerttu, ○ lehtokerttu, ○ kirjosiippo, □ niittykirvinen, □ metsäkirvinen, △ västäräkki, □ keltavästäräkki.

NA-82

SUKUPUUTON JA MÄÄRITYKSEN

RAJALTA - HEINÄKURPPA

Esko Gustafsson

Heinäkurppa oli ennen yleinen metsästäjien saalis Turun ja Salon seudun lahdilla. Syystä tai toisesta laji taantui. Onkohan koko totuus, että metsästys olisi yksin syyllinen? Tuskinpa vain. Totta on kuitenkin se, että nykyisin laji on melkoinen harvinaisuus.

Lajin esiintymisen kartoittamisessa pitää mm. PLV määrittämistä ongelmana. Ehkä se onkin, sillä olihan laji liian vaikea rareiteettikomiteallekin. Mutta useissa arkistokorteissa ja omien sekä muiden kokemusten mukaan heinäkurppa on varsin itsensä näköinen ja helposti tunnettavissa, kunhan vain pitää liiallisen mielikuvituksen aisoissa.

Rareiteettikomitea ei ole tarkastanut tässä esitettyjä havaintoja.

Esiintymispaikat

Lähin nykyinen heinäkurppan pesimäalue sijaitsee Ruotsin ja Norjan tuntureilla. Suomessa laji on pesinyt tällä vuosisadalla vain muutaman kerran.

PLV mainitsee lajin esiintyvän kuivemmillä biotoopeilla kuin taivaanvuohen. Tämä käy ilmi myös arkistokorteilta esim. seuraavista kommentista: sänkipelto, kuiva rantaniitty ym. Mutta myös kosteilla paikoilla on lintuja havaittu, joten biotooppiero taivaanvuohen lienee vain tilastollinen, ei määrittäjäperusteita antava tieto. Alueellisesti kurppahavainnot ovat jakautuneet Varsinais-Suomessa varsin epätasaisesti kuten taulukko 1 kertoo.

Taulukko 1. Heinäkurppahavaintojen kunnittainen jakaantuminen TLY:n alueella.

kunta	kevät	syksy	yhteensä
Turku	12	24	36
Raisio	2	14	16
Mietoinen	2	5	7
Paimio	2	4	6
Dragsfjärd	4	-	4
Korppoo	2	2	4
Kaarina	1	2	3
Taivassalo	2	1	3
Lemu	1	1	2
Parainen	1	1	2
Muut kunnat (10)	4	8	12
Yhteensä	33	62	95

} 2/3 osaa havainnoista

Hyviä heinäkurppapaikkoja ovat Rauvolanlahti (18 havaintoa), Raisionlahti (15) sekä suhteessa retkeilyyn Mietoinen ja Paimio. Salon Halikonlahden (vain 2) murheellinen tilanne (vrt.PLV) selittyyne havaintojen ilmoittamattomuudella ainakin osittain.

Havaintoja on käsittääkseni biotooppien, havainnoitsijoiden ja retkeilyn huomioonottaen aika tasaisesti ympäri maakuntaa. Sisämaastakin on muutama vanhahko havainto (Laitila, Koski, Aura) ja ulkosaaristosta on havaintoja myös melkoisesti (kuten retkeilyäkin). Vain Salon seutu on huonosti mukana ja etenkin sen "takamaat" ovat aivan nollalukemilla.

Erot syksyn ja kevään välillä alueellisesti ovat pieniä. Vain Raisionlahti erinomaisena syyspaikkana poikkeaa yleisestä linjasta.

Esiintyminen eri vuosina

Taulukkoon 2 on koottu kaikki tiedossa olleet heinäkurppahavainnot TLY:n alueelta.

Taulukko 2. Heinäkurppan esiintyminen (yksilöä) eri vuosina kevät- ja syysmuutolla TLY:n alueella.

ennen 1960	1	2	3	4	65	6	7	8	9	70	1	2	3	4	75	6	7	8	9	80	
Kevät	1	1	-	2	-	2	1	3	-	-	5	1	1	3	-	2	1	2	2	1	-
Kesä	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	1
Syksy	n.5	2	-	-	3	1	1	5	1	2	3	-	6	3	5	1	2	8	6	2	
Yht.	n.6	3	-	2	3	3	2	8	1	2	8	1	7	7	3	7	2	4	10	8	3

Esiintyminen vaihtelee melkoisesti vuosittain. Hyviä vuosia ovat olleet 67, 70, 72, 73, 75, 78 ja 79. Vuoden 1980 tiedoista saatua puuttua jokunen havainto. Etenkin vuodet 1967, 70 ja 78 tuntuvat selvästi muita paremmilta.

Laji esiintyy TLY:n alueella nykyisin vuosittain. Vuosina 1970-79 on havaittu keskimäärin 5.7 yksilöä vuodessa. 1960-luvulla (61-69) näkyi 2.7 yks./vuosi. Ottaen huomioon jäsenmäärän kehityksen ja ennen kaikkea arkistoon tietojaan ilmoittaneiden määrät niin epäilisin lajin "runsauden" olevan nykyisin korkeintaan samaa luokkaa kuin 1960-luvulla, todennäköisesti jopa pienentyneen.

Rareiteettikomitea on hyväksynyt havaintoja koko Suomesta seuraavasti: 1972-1975 24 havaintoa, 76 7 ja 77 12 havaintoa. Keskimäärin siis 7,2 havaintoa vuodessa. RK:n hylkäysprosentti on ollut korkea, mutta ilmeisesti TLY:n alue on silti melkoisen hyvää heinäkurppaseutua em. havaintomäärien perusteella asiaa tarkastellen.

Ruotsissa lajia on pesimäalueen eteläpuolella nähty 1975 15-16, 76 32, 77 32, 78 55-60, 79 28 ja 80 47-50 yksilöä. Nämä käyvät jotenkin yksin TLY:n alueen kanssa (esim. 78 paras), mutta muita päätelmiä on vaikea tehdä. TLY:n alueen muutokset ovat varmasti osittain sattuman satoa aineiston pienuuden takia. Olettaa kylläkin voi, että linnut ovat meillä ja Ruotsissa samaa alkuperää ja runsauden muutokset siten samansuuntaisia.

Länsi-Uudellamaalla on heinäkurppia nähty vuonna 1978 3, 79 3-4 ja 1980 6 yksilöä. Ilmeisesti laji on siellä harvinaisempi kuin Varsinais-Suomessa. Arvioiden eron suuruutta havaintomäärän ja retkeilytiheyden mukaan lienee heinäkurppa meillä ehkä tuplataen niin "yleinen" kuin Helsingissä.

Satakunnassa näkyi 1979 7 ja 1980 8 yksilöä eli esiintyminen olisi samaa luokkaa kuin meillä tai vähän runsaampaa.

Syitä eroihin vuosien välillä voi vain arvailla, sillä aineistot ovat liian pieniä tarkkaan analyysiin. Esimerkiksi pesimätuloksen vaihtelut, sää pesintä- ja muuttoaikana sekä ristiinmenevät erot kevät- ja syysmuuttohavaintojen runsaudessa voi ainakin heittää keskustelun areenalle.

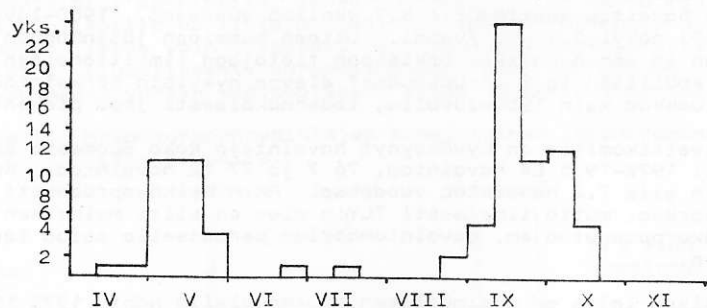
Kevätmuutto

Keväällä ensimmäinen havainto on Turusta 14.4.1961 (R.Heimoranta). PLV:n aikaisin havainto on 12.4.1959 Espoosta. Kuten kuvista 1 ja 2 näkyy alkaa muutto yleensä vasta huhtikuun lopussa ja alku havaintojen mukaan myös pohjoisessa samanaikainen kuin etelässä. Huhtikuussa laji on kuitenkin erittäin harvinainen TLY:n alueella (3 havaintoa).

Päämuutto osuu Turussa (kuva 1) toukokuun alku- ja keskivaiheille kuten Ruotsissakin (kuva 2). TLY:n alueella on heinäkurppa tavattu keskimäärin 1.3 kertaa keväällä. Vuosina 1961-69 näkyi 1.0 ja 1970-1979 1.8 kurppaa kevään kuluessa. Esiintyminen tuntuu hieman vähentyneen ajatellen nykyretkeilijöiden määriä.

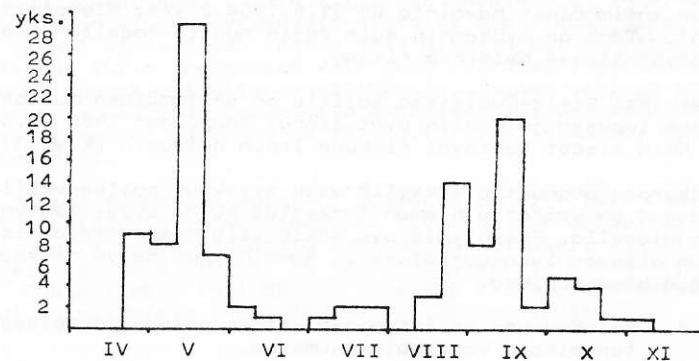
Ehdottomasti paras kevät on ollut vuonna 1970, jolloin näkyi peräti 5 kurppaa.

Kuva 1. Heinäkurpan esiintyminen eri vuodenaikoina Varsinais-Suomessa.

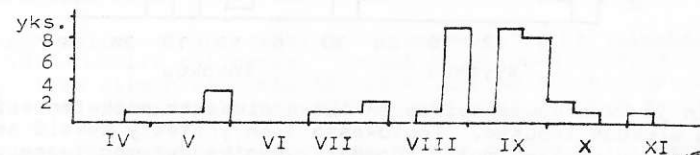

RK:n havainnoista (kuva 3) on keväältä vain 6 ja ne painottuvat toukokuun loppuun. Tiedoista on osa pohjoisesta, joten se voi seilittää eroa, vaikka muuton alussa eroa ei ollutkaan havaittavissa.

Kuva 2. Heinäkurpan esiintyminen pesimäalueen ulkopuolella Ruotsissa vuosina 1975-1977 ja 1979.

Kuva 3. Heinäkurpan esiintyminen Suomessa eri vuodenaikoina rariiteettikomitean havaintojen mukaan vuosina 1972-1977.

Kun Varsinais-Suomessa 1/3 heinäkurppista nähdään keväällä, niin se vastaa lähinnä keskiarvoa Ruotsin (kuva 2) ja Suomen (kuva 3) tilanteesta. Ruotsissa ovat havainnot jakautuneet suunnilleen puoleksi keväälle ja syksyille. Meillä Turussa oli 1/3 ja koko Suomessa vajaa 1/5 on keväältä. Porissa ei havaittu 1979 ja 1980 lintuja lainkaan keväällä ja Helsingissäkin vain 1 yks. keväällä 1978-80.

Muutto päättyy meillä toukokuun lopussa kuten muuallakin. Turun viimeinen lintu on havaittu 26.-27.5.1973 Kärsämäessä (J.Helstola ja J.Grönlund).

Kesäesiintyminen

Laji on koko Suomessa erittäin harvinainen kesällä. RK:lla oli hyväksytyjen havaintojen joukossa (1972-77) 4 havaintoa kesältä. Näistäkin vain 1 oli eteläisimmästä Suomesta. TLY:n alueella laji on tavattu viime vuosina kesällä seuraavasti: Jurmo VIII 1963 (PLV) 15.7.1973 Rauvolanlahti (M.J.Saarinen), 29.6.1979 Korppoo (C.Kivi-vuori) ja 1.5.-6.6.1980 Lemussa soidintakin esittävä koiras.

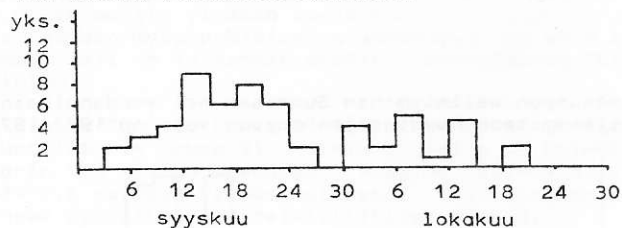
Syysmuutto

Syksyllä muutto alkaa PLV:n mukaan myöhään elokuussa. Varsinais-Suomen ensimmäinen havainto on 31.8.1964 2 yks. Mietoisissa (I.Lah-tonen). Tämä on myöhemmin kuin lajin muutto todella alkaa, joten "ennätys" lienee helpohko rikkoa.

Esimerkiksi Etelä-Ruotsissa lajilla on ensimmäinen muutonhuippu jo elokuun lopussa ja Poriin ovat linnut saapuneet 1980 12.8. ja 13.8. Myös RK:n tiedot kertovat elokuun lopun huipusta (kuva 3).

Heinäkurpan päämuutto syksyllä osuu syyskuun puoleenväliin (kuva 1): Kuvassa 4 on yritetty hieman tarkentaa kuvaa syysesiintymisestä TLY:n alueella. Esiintymiskuva onkin yllättäen kaksiosainen toisen huipun ollessa lokakuun alussa. Sama huippu näkyy heikosti myös Ruotsin havainnoissa.

Kuva 4. Heinäkurpan esiintyminen kolmen päivän jaksoissa syysmuuton aikana Varsinais-Suomessa.

Ruotsin ja RK:n havainnoissa on TLY:n alueesta poiketen erillinen huippu elokuun lopussa. Taulukossa 3 on yritetty keksiä selitystä muuton jakautumalle, mutta iänmääritysvaikeudet maastossa vievät varman pohjan pois lopputuloksesta.

Taulukko 3. Syksyisten heinäkurppien luokittelu iän ja muuttoajan suhteen Varsinais-Suomessa 1961-80.

	IX A	IX L	X	yht.
"vanhoja"	11	13	6	30
"nuoria"	0	3	2	5
ei määritetty	5	5	7	17
"vanhoja"/"nuoria"	11:0	4:1	3:1	-
ei määritetty %	31	31	88	33

Nuorten osuus kasvaa syksyn mittaan, joten hyvinkin voi olla mahdollista, että lokakuun "huippu" johtuisi nuorten lintujen vanhoja myöhäisemmästä muuttoajasta. Myös iän määrittämättä jättäminen on lokakuussa selvästi yleisempää kuin syyskuussa.

Havaitut elokuun lopun huiput voivat johtua esim. siitä, että ko. alueet ovat lähempänä pesimäalueita kuin Varsinais-Suomi. Toinen selitys voisi olla, että TLY:n alueella on havaintojen ikäluokkajakauma erilainen kuin esim. Ruotsissa tai pohjoisempaan Suomessa.

Muuton "huippujen" esittäminen näin pienillä havaintomäärillä voi mennä metsään, joten edellä on esitetty vain eräitä mahdollisia tulkintoja asiasta. Todellisuus voi olla vallan toinen.

Vuosina 1960-69 näkyi keskimäärin 1.7 ja 1970-luvulla 3.7 lintua. Heinäkurpan esiintyminen on syksyllä voinut pysyä ennallaan.

Muutto loppuu lokakuussa. PLV:n viimeinen havainto on jo 6.10., mutta esim. TLY:n alueen syyshavainnoista 29 % on lokakuulta, joten PLV:n tiedot eivät aivan vastaa tšekäläistä nykytilannetta. 1960-luvulta on TLY:n arkistossa vain yksi (7.10.-67) havainto lokakuulta, joten muutos voi olla todellinenkin. Toinen selitys on se, että nykyisin retkeillään lokakuussa suhteessa enemmän kuin aiemmin. Turun viimeinen havainto on 19.-24.10.1974 (H.Aunio, K.Malkki ja M.Tamminen).

Tietojeni mukaan myöhäisin havainto Suomesta on 7.11.1975 Lågskäriltä, mutta Poristakin on muistaakseni havainto marraskuulta. Porista ei ole 1979-80 havaintoja lokakuulta (14 hav., viimeinen 29.9) ja Helsingistä 2 (10.10. ja 18.10.) vuosilta 1978-80 (yht. 11 hav.). Ruotsistakin laji häviää nopeasti (17 % havainnoista lokakuulta) ja viimeinen (1975-80) on marraskuun alusta.

Loppukommentit

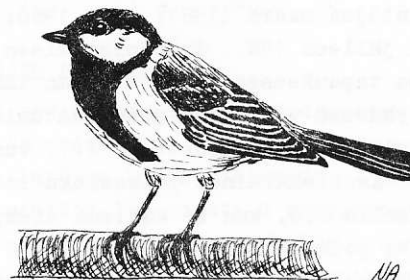
Heinäkurpan nykyesiintyminen Länsi-Uudellamaalla, Satakunnassa ja Varsinais-Suomessa viittaa siihen, että linnut tulevat Skandinavian tuntureilta (muuttosuunta PLV:n mukaan etelä-kaakko), jolloin selittyisivät myös Helsingin ja Salon vähäiset havainnot. Asia voisi varmistua esim. koko maan havaintoaineistojen avulla.

Heinäkurpan esiintyminen keväällä on kasvanut 1.8 kertaiseksi 1960-luvulta 1970-luvulle tultaessa. Syksyllä vastaava kerroin on ollut 2.2. Itse olisin sitä mieltä, että laji on ainakin keväällä harvinaistunut ja syksyllä esiintyminen on ehkä pysynyt ennallaan.

Lajin alueellista esiintymistä voisi kuvata vaikka näin: Parhailla merenlahdilla lajia hyvällä onnella näkee, ulkosaaristossa silloin tällöin, mutta sisämaassa heinäkurppa on todella suuren luokan harvinaisuus.

Kiitän kaikkia havaintojaan palauttaneita ja toivon, että niitä palautellaan heinäkurpastakin edelleen (vanhojakin). Pitäkää kuitenkin kritiikki kovana.

Vertailutiedot on poimittu Lintumies, Satakunnan linnut, Tringa ja Vår Fågelvärld lehdissä olleista katsauksista vuosittaisiin harvinaisuushavaintoihin.
PLV = Pohjolan Linnut Värikuvin

KANA- JA VARPUSHAUKAN PESINTÄ

1981

Seppo Pekkala

Vuonna 1981 kerättiin kolmannen kerran kana- ja varpushaukkojen pesintätiedot TLY:n toiminta-alueelta. Tietoja antoi 13 henkilöä: Seppo Aspelund, Kari Hiivola, Juhani Karhumäki, Antti Karlin, Osmo Kivivuori, Seppo Kotiranta, Rauli Lumio, Vesa Muutaa, Tapani Missonen, Seppo Pekkala, Lennart Saari, Pekka Siitonen ja Jaakko Wessman eli hieman useampi kuin aiemmin. Kanahaukasta saatiin tietoja 27 kunnan alueelta ja varpushaukasta 8 kunnan alueelta. Lähinnä Kari Hiivolan Turun pohjoispuolisilta alueilta ja Vakka-Suomesta keräämien tietojen ansiosta aineisto kattoi aiempaa laajemman alueen.

Kanahaukkojen pesintä

Kanahaukkojen pesintätulokset ovat taulukossa, jossa haukkojen pesintäkunnat on sijoitettu viiteen ryhmään: saaristo (Iniö, Houtskari, Korppoo, Nauvo, Parainen, Rymättylä ja Askainen), Turun ympäristö (Turku, Mynämäki, Mietoinen, Nousiainen ja Yläne), Vakka-Suomi (Taivassalo, Vehmaa, Lokalahti ja Laitila), Salon länsipuoli (Paimio, Marttila, Karinainen ja Halikko) ja Salon itäpuoli (Salo, Perniö, Pertteli, Kisko, Kiikala ja Suomusjärvi). Asutulla reviirillä on tarkoitettu kuten aiemminkin haukan elinpiiriä, josta on löytynyt vähintään koristeltu pesä.

Lähinnä Kari Hiivolan keräämän aineiston takia asuttujen kanahaukan reviirien määrä (1981: 88) oli aiempaa suurempi (1980: 50), samoin todettujen pesintöjen määrä (1981: 52, 1980: 38) ja onnistuneiden pesintöjen määrä (1981: 44, 1980: 32). Pesinnöistä epäonnistui jälleen 15%. Epäonnistumisen syynä olivat ilmeisesti kahdessa tapauksessa hakkuut pesän lähellä, yhdessä emon ampuminen ja yhdessä viereisen puun kaatuminen pesän päälle. Rengastusikäisiä poikasia todettiin 127, vuonna 1980 niitä oli 92 ja 1979 84. Keskimääräinen poikasluku todettua pesintää kohti oli koko alueella 2,0, kun se kahtena aiempina vuonna oli 2,4. Keskimääräinen poikasluku asuttua reviiriä kohti oli 1,45, kun se 1980 oli 1,85 ja 1979 1,95. Turun pohjoispuolisilla alueilla (Hiivolan selvitysalue) pesinnät onnistuivat erittäin

heikosti, mikä laskee koko alueen poikaslukua asuttua reviiriä kohti. Ilman Turun pohjoispuolisen alueen aineistoa, eli melko saman alueen aineistossa kuin 1980, keskimääräinen poikasluku todettua pesintää kohti oli 2,2 ja asuttua reviiriä kohti 1,95.

Yhteenvedona voidaan todeta, että Turun pohjoispuolisilla alueilla kanahaukat pesivät erityisen huonosti, mutta muualla hyvin. Kanahaukkojen pahin vihollinen näyttää edelleen ja voimistuvasti olevan metsien tehokas hakkuu. Hakkuiden aiheuttamien epäonnistumisten lisäksi moni pesä oli leimikossa. Ehtikö hakkuu 1982 vai vasta 198..? Hakkuissa pesäpuita on kyllä jätetty pystyyn, mutta pesintäympäristöä on yleensä muutettu niin perusteellisesti, että viimeistään parin vaihtuessa pesimäpiirit autioituvat. Ja hyötymetsissä pesät eivät tahdo pysyä puissa.

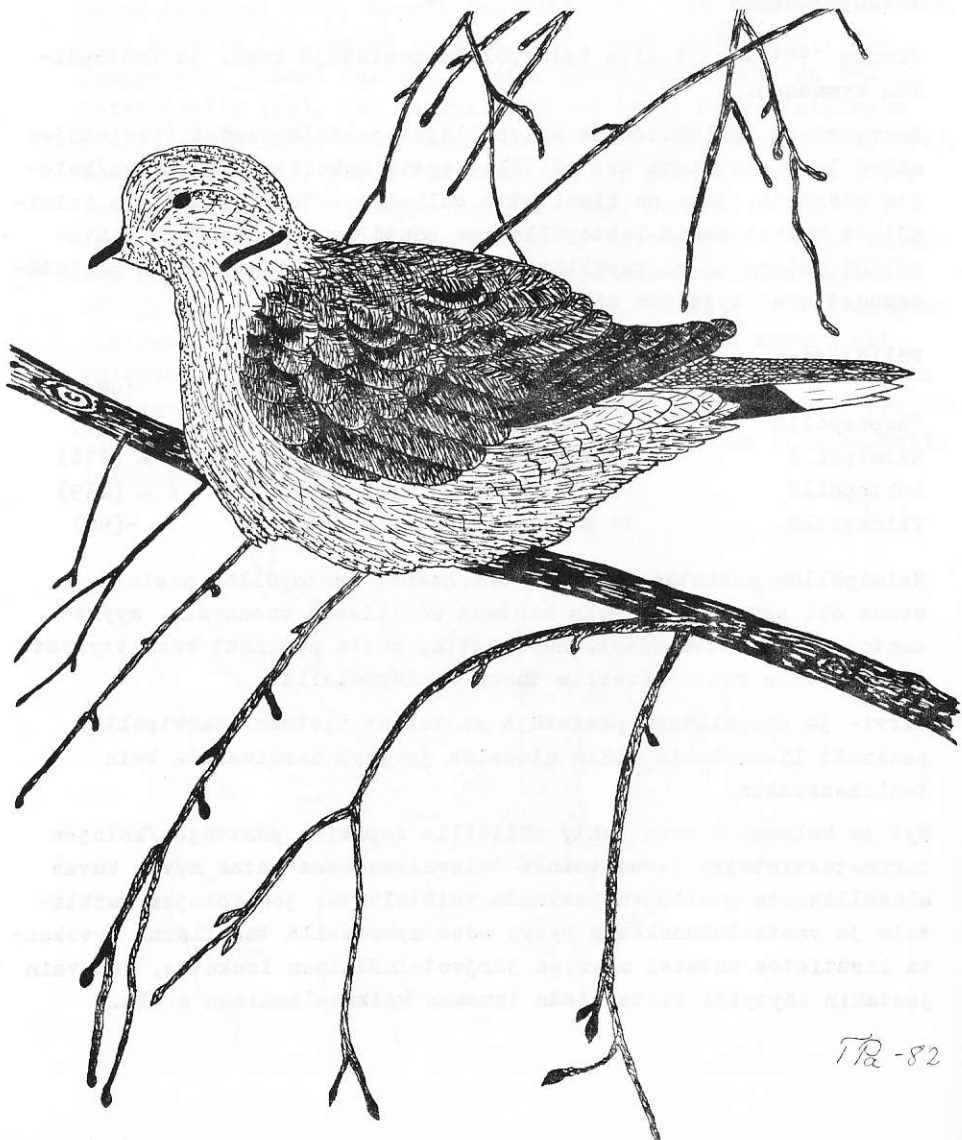
TAULUKKO 1. Kanahaukkojen pesintätulokset 1981.

	saaristo	Turun ympäristö	Vakka- Suomi	Salon länsi- puoli	Salon itäpuoli	yhteensä
asuttuja reviirejä	23	16	16	9	24	88
todettuja pesintöjä	22	7	7	9	18	64
epäonnis- tuneita pesintöjä	4	2	4	1	3	14
onnistuneita pesintöjä	18	5	3	8	15	50
keskim. mu- naluku/pesä- otos	2,5/4	3,2/5	3/4	3/1		2,9/14
keskim. poikasluku/ pesäotos	2,3/13	2,6/5	2,7/3	2,5/8	3,0/15	2,5/50
rengastus-käisiä ikäisiä poikasia	41	13	8	20	45	127

Varpushaukkojen pesintä

Varpushaukan reviirejä löytyi kyllä hieman enemmän kuin aiempina vuosina, mutta niidenkään perusteella ei voida vielä päätellä yleisesti pesintöjen tuloksellisuutta. Asuttuja reviirejä löytyi 12 ja pesintöjä 11, joista 8 saaristosta tai Turun ympäristöstä. Pesinnöistä epäonnistui kolme. Onnistuneista kahdeksasta pesinnästä tuli rengastusikäisiä poikasia 26. Kolmen pesän aineiston keskimääräinen munaluku oli 4,3.

Myös jokainen pöntön tai kolon tarkastus on arvokas, vaikka pesintää ei todettaisikaan. Hyvinäkin myyrävuosina saa kurkistella enimmäkseen pöllöttömiin koloihin. Siinä sivussa kertyvän muun pesintäaineiston kerääminen olisikin jo sitten oma mielenkiintoinen alueensa. Kun LYL:n vastuuryhmä vielä saisi uuden yksiselitteisen selkeän lomakkeensa jo keväällä jakoon, niin siitä vaan kaikki kolojaan kurkkimaan huhtikuusta kesäkuuhun. Ja 1982 myyräkannat lienevät TLY:n alueella nousussa, jolleivät jo huipussaankin (edellinen huippu oli 1978), joten pesintöjäänkin löytynee.

VARSINAIS-SUOMEN

KAULUSHAIKARAT 1979-81

Juhana Piha

Edellinen katsaus, joka käsittää havainnot vuoteen 1978 asti, on julakistu Ukulissa 3/79. Tämän jälkeen on saatu seuraavat täydentävät tiedot ko. ajanjaksolta: 1962 reviiiri Mietoistenlahdella, 18.5.1974 tavattiin Mynäjoen suulla, 1975 reviiiri Askaisten Lempiisaarella, 21.5.1976 havaittiin Särkisalon Makarlanjärvellä, 17.4.1977 Korppoon Utössä ja 1978 oli reviiiri Särkisalon Makarlanjärvelä. Tämän katsauksen tiedot on valtaosaltaan saatu palautetuilta arkistokorteilta ja osittain kevätmuuttokaavakeilta.

Näyttää siltä, että kaulushaikaran runsastuminen on Lounais-Suomessa pysähtynyt, kanta on ehkä jopa hiukan taantunut. Vuoden 1978 reviiirimäärä 14 jää huipuksi, nimittäin vuosina 1979-81 todettiin seuraavat reviiirimäärät: 1979 10, 1980 9 ja 1981 11. Tänä keväänä (-82) kaulushaikaroita kohtaa suru-utinen, sillä lajin viime vuosina vakituinen reviiirialue Sauvon Tapilanlahti kuivatetaan.

1979

Yhteensä 10 varmaa reviiiriä, joista 3 oli Paraisten Makeavesialtaalla ja seuraavilla paikoilla oli yksi kussakin: Parainen Mustfinnträsket, Lemu Oukkulanlahti, Lemu Monnoistenlahti, Rymättylä Riiaistenjärvi, Särkisalo Makarlanjärvi, Paimio Paimionlahti, Taivassalo Kolkanaukko.

Hajahavaintoja tehtiin seuraavasti: 7.6. Paraisten Mustfinnträsketillä reviiiryksilön lisäksi toinen, 6.6. Paraisten Makeavesialtaalla 3:n reviiiryksilön lisäksi vielä neljäs, 5.6. Askaisten Louhisaassa koiras, 15.6. Piikkiön Jauhosaassa huuteleva. Keväällä havaittiin seuraavat muuttavat: 13.4. Rauvolassa, 25. ja 28.4. Sauvon Tapilanlahdella koiras. 20.6. nähtiin Särkisalon Laukanlahdella ohilentävä lintu ja syksyllä 10.8. Kemiön Smedabölessä 2 yksilöä lennossa pohjoiseen klo 18.00. Hajahavaintoja tehtiin siis 11 yksilöstä.

1980

Reviirejä todettiin yhteensä 9. Paraisten Makeavesialtaalla edelleen 3 ja seuraavissa paikoissa yksi: Taivassalo Kolkanaukko, Sau-

vo Tapilanlahti, Särkisalo Makarlanjärvi, Paimio Paimionlahti, Lemu Oukkulanlahti ja Lemu Monnoistenlahti.

Hajahavainnot: Sauvo Tapilanlahti 25. - 26.4. reviiirilinnun lisäksi yksi, Lemu Tenhola koiras, Lemu Ruohosmaa kiertelijä, Askainen Louhisaari 6.5. koiras, Parainen Kojkulla 31.5. koiras ja Halikko Halikonlahti 20.8. yksi lennossa. Hajahavaintojen yksilömäärä 6.

1981

Reviirejä oli ainakin 11. Sekä Taivassalon Kolkanaukolla että Paraisten Makeavesialtaalla oli 2 reviiiriä. Seuraavissa paikoissa oli yksi reviiiri: Särkisalo Makarlanjärvi, Lemu Oukkulanlahti, Sauvo Tapilanlahti, Halikko Viurilanlahti, Paimio Paimionlahti, Askainen Louhisaari ja Permiö Koski.

Hajahavainnot: 18.4. Laitilan Otajärvi, 29.4. Turku Friskalanlahti, 6. - 14.5. Mietoistenlahti, 10.5. Taivassalon Kolkanaukko reviiirien lisäksi kolmas ääntelijä, 25.5. Kiskon Kirkkojärvi, 27.5. Askainen Rukanaukko, 3.6. Vehmaan Vahilaistenaukko, 6.6. Halikko Jokiniemi ja syksyllä 5.9. Halikko Viurilanlahti. Yhteensä 9 hajahavaintoa.

Kevätmuutto 1979-81

Ensimmäiset havainnot:	1979	I 13.4.	II 15.4.
	1980	I 17.4.	II 18.4.
	1981	I 17.4.	II 18.4.

Saattaa olla, että kevätmuutto on jonkin verran aikaistunut, sillä 1976-78 laji saapui keskimäärin 20.4. Päämuutto on huhtikuun lopulla - toukokuun alkupuolella. Uusia muuttajia (tai kesäkiertelijöitä) havaitaan vielä kesäkuussa, esim. Paraisten Makeavesialtaalla 1979: 5.6. kolme koirasta, 6.6. neljä koirasta, 10.6. kolme koirasta.

Syyshavainnot 1979-81

Vain kolme syyspuolen havaintoa: 10.8. -79 Kemiö, 20.8.-80 Halikko ja 5.9. -81 Halikko.

Pesintä

Lemun Oukkulanlahdelta löytyi pesä ruoikon reunasta 25.5. -80. Emo hyökkäsi löytäjän M.J.Saarisen päälle (maastoutuminen pelasti) ja siksi pesän tarkastus jäi tekemättä. Lemun Monnoistenlahdella pesän sijainnista ei saatu aivan tarkkaa tietoa, mutta 23.6. -80 2 nuorta ilmeisesti lentokyvyttöntä poikasta havaittiin klo 03.30

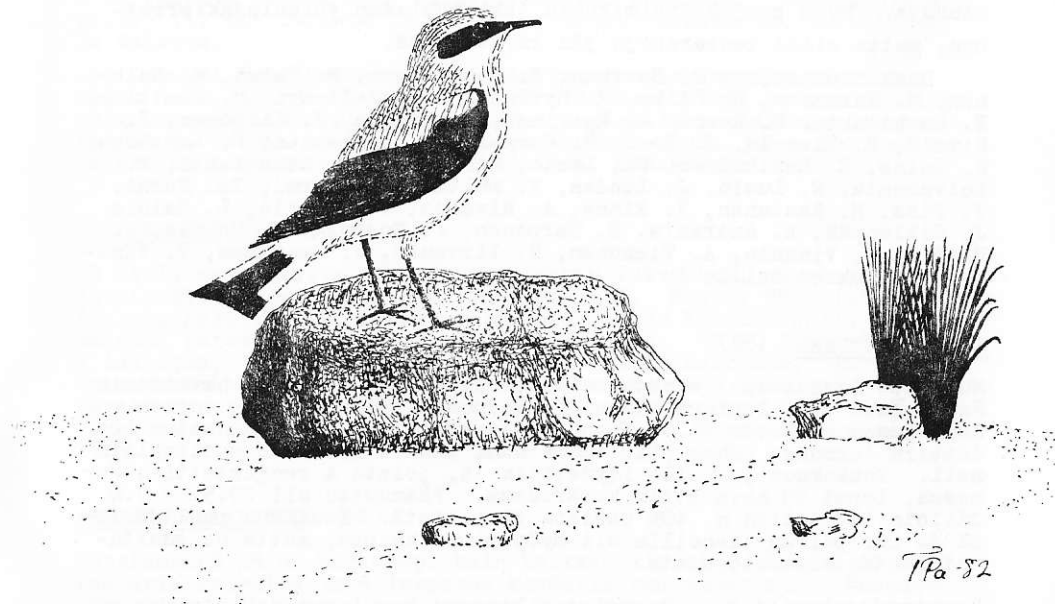
lahdella (M.J.Saarinen).

Ääntelystä

Särkisalon Makarlanjärvellä P. Loivaranta teki kaulushaikaraään- telystä seuraavia havaintoja 27.4. - 7.6. -80 aamulla 8-9 maissa: ääntely kuului aina 5-6 puhalluksen sarjoina. Sarjojen väli oli 5-7.5 minuuttia.

R. Tenovuo teki Kolkanaukolla 21.5. -55 myös havaintoja kau- lushaikaran ääntelystä. Se alkoi klo 19.50 ja aluksi törähdysten väli oli 5-10 minuuttia. Klo 22-23 ääntely oli vilkkaimmillaan, jolloin törähdyksiä tuli aina 5 peräkkäin noin 2 minuutin välein.

Särkisalon Makarlanjärvellä havainnoitiin myös vuonna -81 ään- telyä: 2.6. keskiyöllä puhaltelu oli voimakkuudeltaan huomattavas- ti hiljaisempaa kuin toukokuun aamuina, vaikka intensiteetti oli yhtä suuri (2.6. 7-8 puhalluksen sarjoja noin 3 minuutin välein) (P. Loivaranta).

YÖLAULAJAT 1981

Juhana Piha

Vuosi 1981 jäi useimpien ornitologien mieleen huonona yölaulaja-vuotena. Kokonaismäärä olikin pienempi kuin vuonna 1980: nyt löydettiin yhteensä 100 yölaulajaa kun edellisenä vuotena summa oli 117. Viita- ja rastaskerttusen lukumäärät olivat pieniä, kun taas luhtakerttusen ja pensassirkkalinnun määrät olivat suurimpia mitä tähän mennessä on todettu. Vuoden erikoispiirteinä voisi mainita Jurmon havaintojen suuren osuuden, muuton aikaisuuden ja luhtakerttusen edelleen jatkuvan runsastumisen. Eräiltä sellaisilta alueilta, joilta on normaalisti saatu huomattavasti havaintoja, ei saatu nyt juuri mitään. Tällaisia alueita ovat mm. Lemu, Rymättylä ja Pöytyä.

Yölaulajahavaintojaan palauttavien määrä on viime vuosina vaikiintunut 50 ja 60 välille; tänä vuonna oli käytettävissä 49 ornitologin havaintoja. Lisäksi havaintoja on poimittu yliopiston pinnalistoilta, Jurmon kaavakkeista sekä Ruissalon postilaatikon vihosta. Myös projektitoimikunta teki muutaman yölaulajakierroksen, mutta silti bensarahoja jäi käyttämättä.

Havainnoitsijat: R. Baarman, E. Gustafsson, M. Halen, M. Halonen, M. Harmanen, H. Hilke, R. Hyvönen, L. Iso-Iivari, O. Junttila, E. Karhilahti, H. Karhu, A. Keskinen, E. Ketola, J. Kirjonen, J. Kivelä, H. Klemola, J. Komi, H. Kormanen, P. Laaksonen, H. Lahtonen, R. Laine, E. Lehikoinen, Ha. Lehto, He. Lehto, S. Leveelahti, P. Loivaranta, R. Lumio, J. Lunden, V. Multala, J. Nurmi, Ta. Nurmi, J. Piha, H. Rautanen, V. Rinne, A. Rivasto, Jo. Saario, L. Salola, J. Sillanpää, A. Suoranta, E. Tarponen, J. Toukola, A. Uotila, J. Uotila, P. Vihanto, A. Vienonen, H. Virtanen, J. Vuorinen, V. Vänskä. Kiitokset heille!

LUHTAKERTTUNEN (54)

Muutto. Laji saapui ennätyskellisen aikaisin, jo 14.5. havaittiin Rauvölässä yksi luhtakerttunen ja Jurmossa rengastettiin toinen. Rauvolassa edelleen 16.5. (mahd. eri yksilö), ja 21.5. lähtien löydettiin Jurmossa lähes päivittäin uusi yksilö kesäkuun puoliväliin asti. Toukokuun puolella löydettiin 15, joista 4 rengastettiin Jurmossa, loput 39 havaittiin kesäkuussa. Päämuutto oli 29.5. - 7.6. Tällöin löydettiin n. 40% uusista yksilöistä. Kesäkuun puolivälissä ja 20. päivän tienoilla oli myös pieni huippu, mutta ne saattavat johtua viikonlopuista.

Havainnot alueittain. Maantieteellisesti havainnot jakautuivat siten, että 57% on Korppeosta ja Turusta ja muista kunnista on 1-2

kustakin. Yhteensä laji tavattiin 19 kunnassa (v. -80 15:ssa). Kokonaismäärästä (54) oli laulavia koiraita 40, Jurmossa keväällä rengastettuja 10, naaraita 2 ja nuoria 2.

Pesintä. Turun Shellillä varmistettiin pesintä. 25.6. koiras lauloi innokkaasti, 15.7. saatiin naaras verkosta 25 metrin päästä koiraan laulupaikasta. Naaraalla oli munineen linnun tuore hautomalaikku. 25.7. saatiin koiras ja 2 lentopaikasta verkosta 70 metrin päästä em. laulupaikasta. Poikasilla siipisulat olivat vielä kasvamassa. Toinen poikanen kontrolloitiin 10.8. Biotooppina oli tiheä selja-vadelma pensaikko, ruovikon reunustama. (Vesa Multala, E. Lehikoinen).

Turun Ruissalossa oli myös mahdollinen pesintä. 21.6. koiras lauloi laimeasti ja toinen lintu pysytteli sen seurassa. Linnut ajoivat lähellä pesivää ruokokerttusta pois reviiriltään. Biotooppina oli ruoikon ja reunakoivikon-lepikon raja. (Vesa Multala).

Esiintymisbiotoopeista. Kuten tunnettua luhtakerttunen viihtyy erilaisissa tiheissä pensas- ym. kasvustoissa. Seuraavassa luettelonomaisesti ilmoitettuja laulubiotoopeja: laajan ruovikon ja tervalepikon reuna, tiheä tuomi- ja pajuviidakko jokivarressa, me-siangervoa ja pari pajupuskaa kasvava ojanlevennys, harvaa pensaikkaa (pääasiassa seljaa) kasvava joenrinne, pihakoivu, tervalepikon ja merenrannan välinen alue, jossa ruovikkoa ja angervoa, vanhan riihen luona oleva ruusupensas, merenlahden ruovikko.

VIITAKERTTUNEN (8)

Laji oli hyvin vähissä ja muutto myöhäinen. Ensimmäiset 5.6. Perniössä ja Turussa, viimeinen 23.6. Turussa. Lajin itäisestä levinneisyydestä johtuen viitakerttunen ei ole saavuttanut Turussa niin vankkaa asemaa kuin esim. Tampereen seudulla. Havainnoista puolet (4) oli Turusta ja muut Perniöstä, Paraisilta, Laitilasta ja Salosta.

Laji suosii luhtakerttusta enemmän kulttuurimaisemia: usein sen tapaa esim. talojen pihapuista. Seuraavassa ilmoitettuja biotoopeja: kasvihuoneen pihakoivun latva, ympärillä pensaikkaa, tervaleppää ja tuomia kasvava rehevä puronotkon reuna, jossa peltoon rajoittuvaa pensaikkaa, talon pihapuissa, pihakoivun latva.

RASTASKERTTUNEN (10)

10 laulavaa koirasta on keskinkertainen lukumäärä: vuosina 78-81 yhteismäärä on vaihdellut 6 ja 16 välillä. Muutto käynnistyi 14.5. jolloin laji tavattiin Mietoistenlahdella ja Kolkanaukolla ja seuraavana päivänä Paraisien makeavesialtaalla. 17.5. Paraisilla oli 2 laulajaa, 3.6. kolme ja 7.6. ainakin neljä koirasta. Paraisien makeavesialtaan kokonaismäärä nousee viiteen ja laulupaikat sijoittuvat seuraavasti: Pettebyviken 2, Sunnanbergsviken 2 ja Skärmola 1. Turun Pahanielessä lauloi koiras 22. - 27.5., Kustavin Laupusella 15.6. ja Uudenkaupungin Kammelassa 4.7.

PENSASSIRKKALINTU (28)

Yhteismäärä 28 on korkeampi kuin koskaan aiemmin. Näistä 22 oli laulavia koiraita ja 6 Jurmossa keväällä rengastettuja. Pensassirkkalintukin saapui huomattavan aikaisin: jo 14.5. tavattiin sekä Utössä että Jurmossa, seuraavat 15.5. Jurmo ja 16.5. Kustavi.

Suurin osa, yli 70%, havaittiin toukokuun puolella. Päämuutto näyttäisi sijoittuvan ajanjaksolle 26.5. - 1.6., jolloin löydettiin 10 uutta lintua. Viimeinen kuultiin 23.6.

Kokonaismäärästä 9 tavattiin Korppoossa, 6 Turussa, 2 Salossa ja Kaarinassa ja muissa kunnissa 1. Yhteensä löydettiin 13 kunnasta.

VIITASIRKKALINTU (1)

Vain yksi löytö: 9.6. koiras lauloi Ruissalon Rantatiellä 17.35 toukkien tuomassa tuomessa. Lintu päästi metrin päähän. Säätila havaintohetkellä: +18, heikko SW, 10/10, tihkusadetta.

TAULUKKO 1. Yölaulajien esiintyminen TLY:n alueella kunnittain 1981.

kunta	A.pal	A.dum	A.aru	L.nae	L.flu	
Aura	1	-	-	1	-	
Dragsfjärd	2	-	-	1	-	
Iniö	2	-	-	-	-	
Kaarina	-	-	-	2	-	
Kalanti	1	-	-	-	-	
Kemiö	1	-	-	-	-	
Korppoo	15	-	-	9	-	
Kustavi	1	-	1	1	-	
Laitila	2	1	-	-	-	
Lemu	-	-	-	1	-	
Lieto	1	-	-	-	-	
Mietoinen	-	-	1	1	-	
Muurla	-	-	-	1	-	
Nauvo	1	-	-	-	-	
Parainen	2	1	5	-	-	
Perniö	1	1	-	1	-	
Piikkiö	1	-	-	-	-	
Pyhäranta	1	-	-	-	-	
Raisio	1	-	-	1	-	
Salo	2	1	-	2	-	
Särkisalo	-	-	-	1	-	
Taivassalo	1	-	1	-	-	
Turku	16	4	1	6	1	
Uusikaupunki	2	-	1	-	-	
24 kuntaa	54	8	10	28	1	yht 101

TLY:N ARKISTO

Juhana Piha

Yleistä

TLY:n lintuhavaintoarkisto saatettiin alulle 10.11. -67. Tällöin määriteltiin, että havaintoja kerättäisiin noin sadasta lintulajista. Silloin jo puhuttiin kortistositysteemin perustamisesta. Kuitenkin 60-luvulla ja 70-luvun alkuvuosina havainnot koottiin A-4 papereilla, jotka mapitettiin. Arkisto koostui ns. runkoluettelosta, joka käsitti pesimäaikaisia havaintoja harvalukuisista pesijoista ja ns. rariteettiluettelosta, jossa nimettiin harvinaiset lajit, joista kerättiin kaikki havainnot. Tämänkaltainen jako on käytössä edelleen.

Varsinaisen alun korttipohjainen arkisto sai vuoden 1974 aikana. Tämän vuoden kuluessa järjestettiin tempaus, jonka ansiosta arkiston korttimäärä kohosi 300:sta yli 6000:n. Tästä alkaen korttien määrä on ollut jatkuvassa vahvassa nousussa. Seuraavassa lukuja

arkistokorttien määrän kehityksestä:

1.1. -78	14 000
1.1. -79	17 000
1.1. -80	20 000
1.1. -81	22 000
1.1. -82	24 000

Parina viime vuotena korttien kokonaismäärä on kasvanut vuosittain noin parilla tuhannella. Tiedon määrä on kuitenkin lisääntynyt lähes 4000 kortin vuosivauhtia. Se, että lisäys on vain 2000 kortin luokkaa johtuu siitä, että arkistosta on poistettu huomattava määrä päällekkäisiä havaintoja, ja samasta yksiiöstä tentyjä havaintoja on yhdistetty samalle kortille.

Lajilista

Korttiarkisto koostuu tällä hetkellä neljästä alayksiköstä.

Lista A: entinen rariteettilista. Näistä lajeista kerätään kaikki havainnot arkistokorteille. Eräistä lajeista täytetään aluerariteettikomiteakaavake. Listassa mainitsemattomista harvinaisemmista lajeista täytetään valtakunnallisen RK:n kaavake. Tämän listan lajit muodostavat valtaosan arkistokorteista: yhteensä n. 20 000 korttia 182:sta lajista.

Lista B: näistä lajeista täytetään korteille kaikki pesimis- ja pesimäaikaiset havainnot. Arkistossa on n. 3 000 korttia 33:sta lajista (ja lisäksi papereilla suunnaton määrä tietoa).

Lista C: näistä kaikki sisämaahavainnot korteille. Noin 200 korttia 5:stä lajista.

Lista D: muut paitsi ulkosaaristohavainnot. N. 100 korttia, 2 lajia.

Näiden lisäksi arkistossa on noin tuhat korttia käsittävä ns. hanttiarkisto, jossa on erityisen mielenkiintoisia havaintoja n. 110 tavallisesta lajista. Mainittakoon liro Rauvolassa 27.12., Suomen ensimmäinen lehtopöllön pesintä Ruissalossa 1878, töyhtöhyypä 16.1., merihanhi jouluaattona, piekanan pesintä Yläneellä ja 11.4. löydetty 12-munainen sinisorsan pesä.

Mistä on saatu havainnot arkistoon?

Paitsi jäsenistön palauttamana on korttiarkistoon koottu tietoa vanhoista lähteistä. Tähän mennessä on käyty läpi arkiston vanhat paperit, Palmenin arkisto Helsingissä, aikakauskirja Luonnon-tutkija (1800-luvun puolivälistä), soc. pro fauna et flora fennica (1875-), ornis fennican numerot, Pohjolan Linnut Värikuvinteos, Stellaria-lehden numerot sekä Isokarin ja Vänön lintuhavaintovihot. Näin on saatu melkoinen määrä vanhaa mielenkiintoista tietoa arkistoon. Esimerkkeinä mainittakoon sininärhen pesintä Piikkiössä 1787 (arkiston vanhin havainto), koskikaran pesintä Maariassa 1886 sekä kuukkelin pesintä Pöytyällä 1907 ja 08.

Yksittäisistä henkilöistä ovat huomattavan tiedonlisän antaneet arkistolle prof. Rauno Tenovuo ja prof. Lars von Haartman. Tenovuon luovuttamien havaintojen määrä liikkuu nelinumeroisissa luvuissa, mm. yli puolet kirjokerttuhavainnoista ovat hänen tekemiään. Von Haartman luovutti käyttöömmä kaikki havaintonsa Askaisista ja niistä kertyi n. 700 kortin verran tietoa.

Jurmo on erityisasemassa, sillä siellä tehtyjä havaintoja ei kirjoiteta korteille.

Toimikunnat

TLY:ssä toimii eri elimiä, jotka ovat tavalla tai toisella yhteydessä arkistoon.

1. Havaintotoimikunta. Hoitaa havaintojenkeruun organisaation. Toimikunnan eri henkilöt vastaavat eri kaavakkeiden käsittelystä, ja näin syntyvät vuodenaikaiskatsaukset. Toimikunta päättää myös projekttilajien määräämisestä ja hoitaa niistä katsaukset Ukuliin. Havaintotoimikunnan harteilla ovat myös arkistolajiluetteloin tulevat muutokset. Toimikunnan jäsenille palautetut kevät-, syys- ym. kaavakkeet kulkeutuvat arkistoon, jossa arkistoluettelolajit siirretään korteille, jollei havainnoitsija itse ole niistä korttia täyttänyt.

2. Projektitoimikunta. Toimikunnan jäsenet suunnittelevat erilaisia projekteja. Viime vuosina on ollut päällimmäisenä yölaulajatakseeraus. Tänä vuonna on tarkoitus selvittää mm. kaulushaikaaratilanne TLY:n alueella. Yhdistyksen budjetissa on varattu määräraha bensinikorvauksiin

Laji		Koodi	Pv	Kk	Vuosi
Havainnoitsija		Kunta	Tarikka paikka		
Exx	Sex	Ikä	Klo	Koodi	

HAVAINNON YKSITYSKOHDAT					
Muuttohavainto		Paikallishavainto		Muu havainto	
Lämpö	Tuuli	Pilvis.	Sade	Ilmanp.	Muuta

Linnun olinpaikan kuvaus	Pesimistiedot
--------------------------	---------------

Muuta erityistä (käyttötyminen, määrityspäruusteet yms.)

TLY:n arkisto

Turun Lintutieteellisen Yhdistyksen arkistokortti

projektien suorittajille.

3. Alueellinen rariteettikomitea, ARK. Komitea tarkastaa määrättyt lajit (ks. myöh.) vuodesta 1981. Kaavake on sama kuin valtakunnallisessa RK:ssa. (Ks. Ukuli 1/82).

4. Petolintutöimikunta. Hoitaa petolintukantojen seuraamista ja rengastusta. Toimii neuvoa-antavana elimenä päätettäessä mitä tietoja petolinnuista kerätään.

Ongelmia

Havainnoitsija joutuu tekemään melkoisen työn täyttäessään eri kaavakkeita ja arkistokortteja. Kaavakkeiden yhteydessään pyydetään harvinaisuushavainnot erillisille papereille ja sitten näistä pitäisi vielä täyttää arkistokorttikin. Suosittelutavoin menettely on se, että havainnoitsija itse täyttää arkistokortin mahdollisimman täydellisesti ja ilmoittaa kaavakkeissa, että harvinaisuushavainnot on jo kirjoitettu korteille. Syynä tähän menettelyyn voi pitää sitä, että arkistokortille tulee kirjoitettua enemmän kuin pelkälle paperille, jolle pannaan yleensä vain lintu, paikka ja päivä, eikä mitään esim. linnun käyttäytymisestä. Jos ei aio missään tapauksessa täyttää arkistokortteja, niin silloin tietenkin havainnot voi ilmoittaa erillisillä papereilla kaavakkeiden yhteydessä.

Ongelmia on myös aiheuttanut se, että huomattava osa TLY:n jäsenistöstä asuu niin kaukana Turusta, että he eivät juuri kokouksissa käy. Näin he jäävät ilman kaavakkeita ja arkistokortteja. Tämä johtaa helposti Ukulissa julkaistavien katsausten Turku-keskeisyyteen. Tänä vuonna aloitettiin Juha Kylänpään aloitteesta kaavakkeiden automaattinen postitus Turun lähiympäristön ulkopuolella asuville jäsenille. Toiminta laajennetaan käsittämään myös arkistokorttien postitus.

Mihin havainnot voi toimittaa?

Kätevin tapa on palauttaa tiedot kokouksissa tai postittaa ne arkistoon. Myös yhdistyksen postilokeroon voi havainnot lähettää.

Osoitteet: Arkisto, Juhana Piha, Kiinamylynk. 5 A 32, 20500 Turku 50

Postilokero, TLY ry PL 67 20101 Turku 10

ARK-kaavakkeet, Tapani Numminen, Sähköyhtiö 2 A, 21530 Paimio

Lopuksi

Suunnitteilla on julkaista kirja Varsinais-Suomen Linnut. Tämänkin vuoksi kaikki havainnot, myös vanhat, ovat tervetulleita.

Lajilistat ja arkistokortti

Seuraavassa nykyään voimassa olevat listat. Aluksi lisäselvityksiä muutamiin listan A lajeihin:

Kyhmyhaahka:	juhlapukuiset koiraat ARK:lle, muut RK:lle
Allihaahka:	muut paitsi juhlapukuiset koiraat ARK:lle
Merisirri:	Jurmon ja Utön ulkopuolelta havainnot ARK:lle
Mustatiira:	muut paitsi juhlapukuiset ARK:lle
Leveäpyrstökihiu:	1.5. - 15.6. havaitut ARK:lle, muut RK:lle
Sepelrastas:	syyshavainnot ARK:lle, muita ei tarkasteta

Lisäselvitys listan B lajeihin: vuosiluku lajin kohdalla tarkoittaa sitä, että ko. lajista kerätään pesimäaikaista havaintoja mainitun vuoden alusta alkaen.

TLY:n rajakunnat (mainitut mukaanlukien): Turun saaristo - Dragsfjärd - Västanfjärd - Särkisalo - Perniö - Kisko - Suomensjärvi - Kiikala - Kuusjoki - Koski Tl - Loimaa - Alastaro - Vampula - Yläne - Laitila - Kodisjoki - Pyhämaa.

Samasta yksilöstä tai parista täytetään vain yksi kortti ja merkitään siihen päivämäärät. Myös saman lajin muuttohavaintoja kannattaa yhdistellä, jos havainnot on tehty samana päivänä.

Kaikenlaiset mielenkiintoiset havainnot listoissa mainitsemattomista lajeista ovat tervetulleita.

Koodisaraketta ei täytetä, sex-sarakkeeseen linnun sukupuoli, exx-sarakkeeseen lukumäärä ja muut sarakkeet lienevätkin selviä. Pyri täyttämään myös lisätietoja kortin kääntöpuolelle.

LUE ENEMMÄN LUULET VÄHEMMÄN

KIRJAT JA
OPISKELUTARVIKKEET
AKATEEMISESTA
MYÖS TILILLE.

AKATEEMINEN KIRJAKAUPPA

Yliopistonkatu 22
puh. 515211

Lista A Kaikki havainnot arkistoon. ARK=ko. lajista havainnot ARK:ile

kaakkuri	tundrakurmitsa	pähkinähakki
pikku-uikku ARK	keräkurmitsa ARK	pyrstötiainen
merimetso	heinäkurppa ARK	pähkinänakkeli
harmaahaikara	mustapyrstökuiri	koskikara
kaulushaikara	punakuiri	sepelrastas (ks.teks)
kattohaikara ARK	isosirri	mustaleppälintu ARK
mustahaikara ARK	merisirri (ks. teksti)	sinirinta
harmaasorsa ARK	kuovisirri	pensassirkkalintu
ristisorsa	pulmussirri	viitasirkkalintu
tundrahanhi ARK	jänkäsirriäinen	luhtakerttunen
tundra/Kiljuhanhi	vesipääsky	viitakerttunen
sepehanhi	isolokki ARK	rastaskerttunen
valkoposkianhi	pikkulokki	kirjokerttu
kanadanhanni ei Runsala	mustatiira (ks. teksti)	idänuunilintu
pikkujoutsen ARK	pikkutiira ARK	lapinuunilintu ARK
kynmyhaahka ks. teksti	turturikyhyky	pikkusieppo
alliahaahka - " -	turkinkyhyky	nummi/isokirvinen
maakotka	turturi/turkinkyhyky	nokkavarpunen
haaranaukka ARK	tunturipöllö	kuukkeli ARK
merikotka	lapinpöllö ARK	lapintiainen ARK
aro/niittysuohaukka ARK	hiiripöllö	vuorihemppo
muuttohaukka ARK	varpuspöllö	tundraurpiainen ARK
muutto/tunturihaukka	leveäpyrstök. (ks. teksti)	keltahemppo ARK
kilju/pikkukiljuk. ARK	tunturikihu	taviokuurna
riekko	etelänkiisla ARK	kirjosipikäpylintu
kiiruna ARK	kuningaskalastaja	pohjansirkku
viiriäinen ARK	sininärho ARK	pohjan/pikkusirkku
luhtakana	harjalintu	pikkubarpunen
luhtahuitti	valkoselkätikka ARK	
ruisrääkkä	pohjantikka	
liejukana	tunturikiuru	

Lista B Pesimä- ja pesimäaikaiset havainnot arkistoon

kuikka	ruskosuohaukka 1982	kehrääjä
härkälintu	sinisuohaukka	harmaapäätikka
mustakurkku-uikku	mehiläishaukka 1978	pikkutikka
heinätavi	varpushaukka 1982	kangaskiuru
jouhisorsa	metso	törmäpääskykoloniat
lapasotka	peltopyy 1978	korpin pesähavainnot
lapasotka	kurki	mustavaris
alli	kapustarinta	satakieli
mustalintu	metsäviklo	kultarinta
uivelo	liro	lapinharakka
merihanhi	suosirri (schinzii)	urpiainen
metsähanhi	suokukko	isokäpylintu
kyhmyjoutsen	räyskä	järripeippo
joutsen	ruokki	lokkien ja tiirujen
nuolihaukka 1982	suopöllö	suopesinnät
ampuhaukka 1978	sarvipöllö 1982	
tuulihaukka		

Lista C Sisämaahavainnot

meriharakka	punajalkaviklo	merihanhi
karikukko	merikihu	

Lista D Muut paitsi ulkosaaristohavainnot

peukalainen	luotokirvinen
-------------	---------------

TIEDONANTOJA

KIIMAINEN KOPPELO

Olin 2.5.1981 Hankoniemellä katsomassa lintuja ja Tvärminnessä - tultuani kohdalle, jossa tie kulki n. 30 metrin päässä rannasta - pysähdyin tarkoitukseni nopeasti kaukoputkella katsoa mahdolliset vesilinnut. Vein kaukoputken rantaan ja koska olin jättänyt jalustan matalaksi, kyyristelin rannalla ja tähyilin merelle. Asunani oli tummansininen lämpöhaalari. Hetken kuluttua alkoi vierestäni kuulua rapinaa, käännähdin katsomaan ja huomasin naarasmetson noin viiden metrin päässä. Hämmästykseni oli melkoinen - etenkin kun koppelo näytti edelleen tulevan kohti. Noin puolentoistametrin päässä se alkoi laahata siipiään. Lintu pysähtyi vierelleni metrin päähän ja jäi siihen siivenkärjet maassa. Hetken sitä ihailtuani uskalsin liikkua, mutta koppelo ei reagoinut tähän mitenkään. Niinpä jatkoin vesilintujen katselua. Muutaman minuutin kuluttua minulle välähti, että kyseessä saattoi olla kiimasta seonnut koppelo. Olettamukseni sai tukea kun imitoitin ukkometson soidinnäppäilyä, sillä koppelo nosti heti pyrstönsä ja tarjosi peppuaan minulle. Päätin yrittää koskettaa lintua: riisuin käsineeni, ryömin linnun taakse ja silitin sen pyrstöä. Ei reaktiota! Pistin käsineen käteeni ja koppasin koppelon syliini. Muutaman sekunnin kuluttua se taisi tajuta jonkin menneen pieleen suvunjatkamisoperaatiossa ja alkoi räpistellä. Päätin koppeloparan irti ja höyhenet pölytyen se lensi n. 15 metrin päähän puuhun jääden sinne hieman pöllähtäneen näköisenä sukimaan höyheniään.

Olen kuullut ja lukenut useita juttuja seonneista metsoista, mutta käsittääkseni näissä on ollut kyse koiraslinnuista. Näinkin rohkea kiimaisen tyttömetson pelinavaus on tietysti omiaan kohottamaan lintumiehen itsetuntoa, mutta metsosuvun tulevaisuuden kannalta täytyy toivoa, ettei koppelosta tullut frigididiä.

Otso Salmi

HARHAUTUNUT HÖMÖTIAINEN

Kävelin 16.6.1981 Ypäjänylää ympäröivässä kuusimetsässä. Keskenäisen rakennuksen liepeillä kasvoi 2-3 metriä korkea pylväskataja. Päätin penkoa puskaa mielijohhteesta ja kun raotin oksistoa, lähti jokin lintu pesältään. Pesä oli noin metrin korkeudella keskellä katajaa samaan tapaan kuin viherpeipon pesä.

Siinä oli 4 alastonta, sokeaa 1-2 päivää vanhaa poikasta. Munia ei ollut.

En pystynyt päättelemään mille lajille pesä kuului, joten jäin tarkkailemaan lähistölle. 5-10 minuutin kuluttua hömötiainen saapui läheiseen mäntyyn äännellen "tää tää". Se liuskeli sinne tänne ja keräsi hyönteisiä nokkaansa, jotka se kuitenkin jonkin ajan kuluttua itse söi. Lintu siirtyi kuin huomaamatta yhä lähemmäs katajaa ja hävisi yhtäkkiä näkyvistä. Tässä vaiheessa heräsi jo epäily oudosta pesäpaikasta, vaikken kyllä vielä uskonutkaan moiseen mahdollisuuteen. Kiersin katajan ja hiivin varovasti kohti. Noin metrin päästä raotin vähän oksistoa ja siellähän hömötiaisemme lämmitteli poikasiaan.

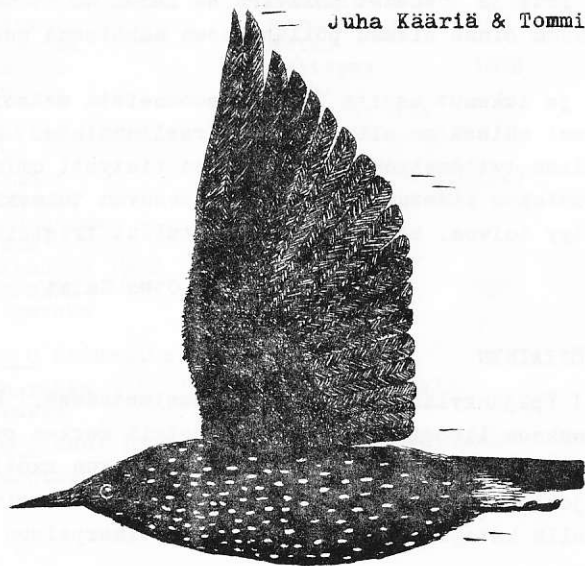
"Pohjolan linnut värikuvin" tietää kertoa, että hömötiainen voi joskus pesiä vanhaan rastaan pesään. Tällaista pesän pohjaa en kuitenkaan itse havainnut. Mikähän vankaksi kolopesijäksi tunnetun hömötiaisen mahtoi saada pesimään katajaan?

Pertti Andelmin

HARMAALOKIN PESÄ PUUSSA

Retkeillessämme Laitilan Nukinrahkalla 12.-13.6.1977 löysimme harmaalokin pesän neva-alueella olevasta männystä. Pesä sijaitsi neljän metrin korkeudella ja siinä oli kolme poikasta. Ilmeisesti pesäalustana oli vanha variksen pesä.

Juha Kääriä & Tommi Yli-Sippola

TK-82

RARIT JA LINNUT

Provokatorinen kirjoitukseni näyttää jo tuottaneen keskustelua, mutta samalla Provo on joutunut altavastajaan asemaan, joten Esko Gustafssonin kirjoituksen "Rarit ja muu maailma" tarkastelu lienee paikallaan. Ensinnäkin rarien siirtoa vuodenaikaiskatsauksiin ehdotti Provo, ei Missonen kuten Gustafsson väittää. Missonen ehdotti vain pieniä tarkistuksia! Jatkossa puhun vain Provon suulla, numerointi viittaa Gustafssonin tekstiin.

- 1) Lintutalvesta kertominen on yhtä moraalitonta kuin lintujärvestä kertominen, joten taitaapi järvijutut vaarantua?
- 2) Rarihavaintoja palauttavat useammat kuin muita havaintoja, sanoo Gustafsson. Uskotaan. Jos nämä kytketään, niin noita muita havaintoja saadaan lisää, vai ovatko lisät turhia? Käsittelyä viivyyttämällä saadaan tietysti muutama havainto lisää. Niinpä aikaa voitaisiin hukata muuallakin kuin rarien kohdalla, vaan kukapa hidastaa haluaisi, edes rarien kohdalla?
- 3) Tietäisimme pyrstöttäisestä ja varpuspöllöstä nyt enemmän kuin tiedämme, jos rarit istuisivat oikeilla ajankohdillaan. Tätä väitettä on yhtä mahdoton todistaa kuin päinvastaistakaan!
- 4) Väliinpuotoavien lajien määrä esittämässäni systeemissä selvästikin vähenisi: nyt syntyy kahdeksan rajapintaa katsausten välille, esittämässäni ehdotuksessa vain neljä eli vuodenaikojen vaihtuminen. Sitäpaitsi esim. keväällä harvinainen laji ei jäisi syksyisen invaasion jalkoihin ja tulisi tuo invaasiokin heti käsiteltyä oikeissa yhteyksissään.
- 5) Kukaan ei ole esittänyt rarilistan lyhentämistä.
- 6) En ymmärrä miten pari lisäkopiota voisi rutista valtakunnallisen rarisysteemin rattaissa? Muut yhdistykset ovat ajautuneet nykytilanteeseen valtakunnallisen systeemin pakottamina, mutta se, että jossain on huono systeemi, ei ole riittävä syy siihen, että meilläkin tulisi olla.

Summa summarum: ei ole esitetty rariboikottia, ei edes suuria muutoksia rarilistaan, vaan vain julkaisuyhteyden muutosta. Tämä heikentäisi mahdollisuuksia saada yhdellä vilkaisulla kuva rarin vuotuisesta esiintymisestä, mutta parantaisi merkittävästi mahdollisuuksia nähdä esiintymiseen vaikuttavia syitä sekä poistaisi välimaasto-ongelmia. Eli suuntana rari-itseisarvoista rarilintuihin. Eräät eivät näe metsää puiltta, toiset eivät lintuja rareilta. Gustafssonin esittämät ratkaisut eivät enää liity ylläolevaan, mutta tarjoavat hyvän lähtökohdan turinoinnille Ukulin sisälmysten parhaasta muodosta. En kuitenkaan nyt niitä kommentoi.

Provo

MUTILAISEN TILA

Moottori ulvoi kuin saksalainen Stuka-hävittäjä syöksyssään. Maastovärein kirjailtu kylki halkoi ilmaa jättäen taakseen harmaan vanan. Yli-Torpan korvapuoli puolihullu kolli muuttui kertaheitolla täyshulluksi. Korva sentään säilyi pientä pölynyntymistä lukuunottamatta ennallaan.

Tilan isäntä katseli kummissaan hillitöntä menoa, jonka ve-roista ei oltu nähty sitten suutari Nyörin moottoripyörävilli-tyksen. Suutari päätyi pyörineen juurikaspellolle, jonne hautau- tunutta ajopeliä hän myöhemmin väitti kokeiluluontoiseksi juurik- kaiden nostokoneeksi. Kone oli osoittanut kykynsä kaivamalla kol- me juurikasta maanpinnalle. Ikävä vain, että koneen käyttäjäkin taisi saada kolhun omaan lanttuunsa, koska suutarin tuotteet muis- tuttavat nykyisin enemmän sokerijuurikasta kuin jalkaterän suoja- laitteita eli jalkineita... Mutta tämä meno oli toista. Peltihir- viö pysyi tiellä, vain irtokivet tekivät seuraa Nyörin pyörälle. Tullessaan Mutilaisen kohdalle paljastui hirviö autoksi, joka luk- kiutunein pyörin pysähtyi isännän kohdalle. Autosta työntyi liuta karvaisia päitä, joista yksi aukeni nenän alapuolelta: "Päivää, missäs' tääl' on se vähäranta?". "Tuolla se - alhaalla pellonreu- nassa", viittoili isäntä lantaisella rukkasellaan. "Mutta mikäs siellä nyt sitten niin merkillistä on, että täytyy ajaa kuin vii- meistä päivää?". "Punapäänarsku", aukeni toinen pehko. Auto är- jäisi liikkeelle ja oikaisi noin 20 metriä vehnäpellon puolélta. "Taitaa olla punapäätä pojilla päässä", tuumi Vihtori Mutilainen.

Tuskin oli pöly ehtinyt laskeutua, kun tietä pörisi valkoinen folkkari. Edellisen ajopelin lailla tämäkin pysähtyi Vihtorin koh- dalle: "Missä se on?". "Häh, mikä?". "No se, jota nuo edellisetkin hakivat." "Ai se punapäi...päänurs.. no se, oli mikä oli - tonne ne ajoivat, alas rantaan.", viittoili Vihtori nyt nuhruisella Panu- mainoslakillaan. "Kiitti", kupla lähti säksättämään alas rantaan oikaisten nyt noin 100 metriä ja piirtäen samalla uudet urat vasta- nousseelle oraalle. Seuraava kulkuneuvo ei edes pysähtynyt! Näh- dessään urat pellolla, se kylmästi käänsi nokkansa tieltä ja veti samalla syvät mustat vaot pellolle, joka jo oli kahdesta edellisest- ä autosta kärsinyt.

Neljäkymmenenkahdeksan henkilöauton, yhdeksän moottoripyörän ja kahden polkupyörän jälkeen paikalle saapui linja-auto täynnä in- nokkaita asianharrastajia. Mutilainen keskeytti lannan levityksen

ja lähti puuskuttaen juoksemaan kohti peltoa möyriävää massakuljetuskonetta. Kun autosta huomattiin talikka pitelevän Vihtorin juoksevan kohti, painoi kuljettaja jarrua ja auto pysähtyi. Joku ystävällinen sielu kysyi, olisiko tämä oikea tie sille harvinaiselle linnulle. "PERRRKELE", karjaisi isäntä sorkkaisten samalla lantahaarukan linjurin takarenkiaan läpi. Hiljaa kirkaisten pelästyksestä em. ystävällinen sielu livahhti takaisin bussin sisäpuolelle. Talikko alakuloisesti lopsahdellen auto ajoi alas rannalle, missä renkaanpuhkaissut talikko irtosi - jääden muistoksi Vihtorin kiukunpurkauksesta.

Viimein tuo vesilintukummajainen kyllästyi poseeraamaan sille merkillisennäköiselle porukalle, joka vain kasvoi ja siivekäs päätti lähteä johonkin lintulammikkoon, jossa siihen ei niin paljon kiinnitettäisi huomiota. Vähärannan lahti läheisine kallioineen osoittautui kuitenkin erinomaiseksi lintupaikaksi. Tilanne muuttui akuutista krooniseksi. Erilaisia putkia ja tötteröitä ilmestyi kalliolle joka aamu jo ennen kuin kukko oli herännyt. Ottivatpa eräät ornitologit tavakseen yöpyä teltoissa kallion juurella.

Elsa, Vihtorin rakastettu aviosippa, oli kuullut kylän kaupassa akkojen pohtivan, olisivatko nuo hullut ehkä niitä koijärveläisiä. Tähän pohdiskeluun ei Vihtori alkuun reagoinut mitenkään, mutta pikkuhiljaa alkoivat epäluulot noita kosteuspyyhkeillä pesettyviä telttailijoita kohtaan herätä. Niinpä eräänä aamuna jo ennen lintuharrastajien ylösnousuaikaa 03.54 kesäaikaa ilmestyi Vihtori teltoille. "Hei siellä. Kuuletteko?". "Hei kundit, siellä on hirvi.", kuului eräästä teltasta hätäntynyt ääni. "Itte oot.", vastasi naapuriteltan asukki ja avasi unisena kangastalonsa oven. "Häh?", aloitti keskustelun tämä karvanaamainen olio. "Minä vain ajattelin, että oletteko te ehkä niitä koijärveläisiä?", mutisi Vihtori ajatellen samalla itsekseen, että noin hirveännäköinen ihminen ei voi olla muuta kuin niitä koijärveläisiä. "Niin mitä?", pyysi kuontalo toistoa. "Niin niitä koijärveläisiä - oletteko te niitä?", kysyi Vihtori nyt selvemmin lausuen. Hetken hiljaisuus. Sen katkaisi voimakas naurunpyrskähdys, joka herätti nekin telttakylän asukit, jotka eivät 'hirven' tuloon olleet heränneet. "Hei kundit, kuulitteks te! Toi lande luulee meitä koijärveläisiksi vouhottajiksi.", messusi Mutilaisen keskustelukumppani. Kundit yhtyivät nauruun, jota kesti kaksi minuuttia yhteen menoon. Vähitelten nauruaan pidätellen kundit plus kuontalo saivat selvitetyksi äimistyneelle Vihtorille, etteivät he ole niitä vouhottajia, jotka majailevat viikkotolkulla jonkun rapakon rannalla ja tekevät ties mitä...

Vihtori oli hieman nolo kun ornitologit olivat hänelle niin nauraneet, mutta toisaalta hän oli tyytyväinen siihen, että oli saanut kysymykseensä kielteisen vastauksen.

Pari viikkoa kului hiljalleen. Lintumiehet ja -naiset stajaisivat kalliolla lähes vuorokaudet ympäri. Olipa joukossa silloin tällöin bongareita ja tieteenekijöitäkin. Rattoisat päivät mustan pellon laitamilla jatkuivat. Oikeastaan se olikin ainoa, mikä Vihtoria kiusasi. Nimittäin musta pelto. Asiaa pahensi vielä tieto, ettei valtio maksa korvauksia lintuihmisten polkemasta pellostasta. Mutta kenelle Vihtori olisi korvausvaateen lähettänyt, sillä lintumiehiä tulvi ympäri Suomea Vähärannan kalliolle. Jäljistäkään ei ollut liiemmälti hyötyä. Niitä kun löytyi joka taholta. Olivatpa jotkut kulkeneet ihan siististi tietäkin pitkin. Niinpä Vihtori lähetti kirjeen kansanedustaja Lööperille, Vihtorin vanhalle kalakaverille. Kirjeessään Vihtori pyysi edustajaa tekemään lakiehdotuksen peltohirvien tapaan. Lakiehdotuksen mukaan ornitologin saisi ampua, mikäli sen tapaisi korjaamattomalta pellolta tai oraalta. Kynnetyiltä, mutta kylvämättömältä pellolta ornitologia ei saisi ampua. Myöskään jälkeläistensä kera olevaa naarasornitologia ei saisi ampua, ellei voida varmistua siitä, että jälkeläisetkin saadaan kaadettua. Tällainen oli siis herra Mutilaisen lakiehdotusluonnos, johon hän jäi odottamaan kommenttia edustaja Lööperiltä.

Vastaus tulikin melko pian. Kirjeen sisältö oli seuraavanlainen: "Viitaten 25.5. lähettämääne kirjeeseen, jossa teitte ehdotuksen ns. pelto-ornitologeista, totean seuraavaa: Ornitologeille ei ole laissa säädettyä metsästysaikaa, joten ehdotustanne ei voida käsitellä kuten vastaavaa lakia hirvien ollessa kyseessä. Toiseksi lupien haku olisi suunnattava uudelleen, ehkä Väestöliitolle, eikä sopivaa virkakoneistoa ole vielä edes suunnitteilla. Ornitologit ovat myös ottaneet omien järjestöjensä kautta kantaa ehdotukseenne. He väittävät ko. ehdotuksen olevan ristiriidassa ihmisoikeuksien julistuksen kanssa. Julistuksen, jonka he katsovat myös koskevan itseään. Edellämainituista syistä katson, ettei aika vielä ole kypsä ehdotukseenne läpiviemiseen. Kiitän teitä kiinnostuksesta ja toivon pystyväni auttamaan teitä vastaisissa ongelmässanne." Allekirjoitus Lassi Lööperi. Löytyipä vielä jälkikirjoituskin: "Vaalinumeroni ensi vaaleissa on (sensuroitu)."

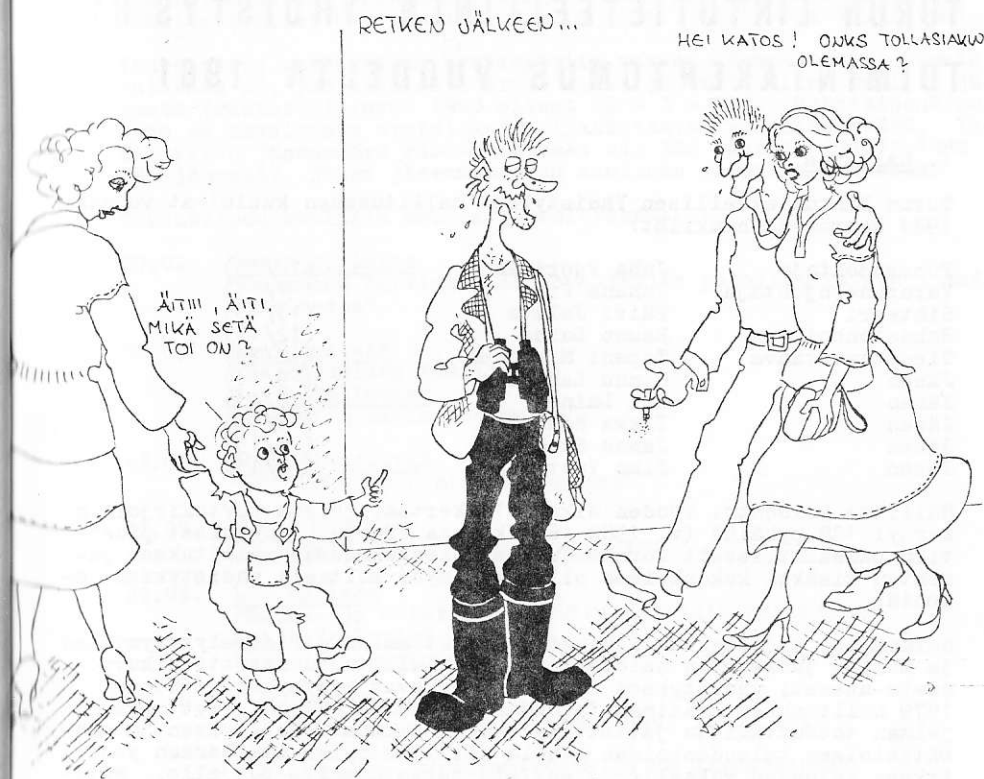
Isäntä nieli harminsa (tosin avuksi tarvittiin yksi kappale rikottuja sohvapöytiä) ja antoi ornitologiensa mellastaa kalliolla. Kesä kului. Vehnää ei tullut sen enempää kuin mitään muutakaan hyödyllistä. Kaikkien yllätykseksi Vihtori Mutilainen tuli päivä päivältä ystävällisemmäksi. Lintuihmiset epäilivät jotain koiruutta.

Mutilaisen puolelta ja kyräilivät tästä syystä häntä alinomaa. Kahdesti he suorittivat tienoon perusteellisen koluamisen mukaanlukien miinaharavoinnin, mutta syytä isännän tyytyväisyyteen ei löytynyt. Isäntä vain myhäili piippunsa takaa tai uppoutui peräkammariinsa. Hänet nähtiin myös tavallista useammin kirkolla asioimassa.

Tuli syksy ja syksyn stajaukset. Lintuharrastajat saivat olla rauhassa. Viimein vedet jäätyivät ja Vähäranta vaipui entiseen rauhaansa. Vasta kevät toi mukanaan yllätyksen: lehdissä oli suuria ilmoituksia uudesta ulkoilualueesta. Ornitologiipiirit kohisivat. Olihan uusi ulkoilualue vastalöydetyin lintupaikan kohdalla. Kun kevät eteni, ornitologit saapuivat ulkoilualueelle, jonka he totesivat vankasti aidatuksi. Portilla luki: VARTIOITU ULKOILUALUE ja lisänä teksti, joka toivotti vieraat tervetulleiksi ja kertoi palvelujen taksat. Palvelut olivat todella mittavat: kaukoputkien vuokrauspalvelu, katettu 'katsomo' ja sen yläpuolella stajaus-torni lasiseinän, joista avautui 360 asteen näköala ympäristöön. Tornissa oli tilaa neljälle havainnoitsijalle kerrallaan ja avaimet lukittuun torniin sai lunastaa neuvonnasta 5 mk:n tuntihintaan. Näitä torneja oli yhteensä kolme kappaletta. Lahdella olivat lankkupolut kulkemista helpottamaan. Ainoastaan lankkuilla oli luvallista liikkuu. Mökkikylä oli vielä rakenteilla, tosin kaksi mökkiä oli jo valmiina. Telttapaikat olivat kallion takana hietikolla, josta oli hyvä näköala lahdelle. Hietikon etelälaidalle oli istutettu ruovikkoa noin puolen hehtaarin alueelle. Sesonkiaikana kalliolle tuli kolmesti päivässä auto, josta sai ostaa haukattavaa. Ruokailauksia otettiin myös vastaan ja ateriat toimitettiin seuraavalla kerralla auton vieraillessa kalliolla. Päärakennuksessa oli kahvila ja luentosali. Päärakennuksen sisäänkäyntiä koristi vanha talikko.

Vihtori on nyt mahahaavainen ornitologien suosija, jonka elämässä on vain ulkoilualue ja sen tuotto. Sesonkiaikojen ulkopuolella Yli-Torpan ulkoilualueella käyvät tavalliset turistit. Sisimmässään Vihtori kuitenkin toivoo, että joku säätäisi ornitologeille metsästysajan. Silloin hän voisi taas viljellä maata, saada pelto-ornitologien metsästyslupaa ja elää kuten ennenkin. Kollikin uskaltaisi taas liikkuu päiväsaikaan. Uusi talikko nojaa jo tallin seinään. Vihtorin tilikirjan sisäkannessa on lause, josta on tullut hänen elämänsä ohjenuora: "Jos et voi voittaa vihollistasi, liity heihin - ainakin niin pitkäksi aikaa että voitat heidät."

HERRA POHJATUULI

TULOSSA

Uudentyyppinen, helppokäyttöinen lintukäsikirja

Toimittajat ja suomentajat:
 Johan Tast Seppo Lahti
 Tuomas Manninen Lasse Kosonen
 Tuulikki Lahti

LINTURETKI-OPAS

Linturetki-oppas
 Euroopan linnut värikuvine
 Uudentyyppinen, helppokäyttöinen lintukäsikirja, joka esittelee noin 500 Euroopan lintulajia. Linnut on tyhmitelty selkeästi ulkonäön mukaan. Mukavasti kätehen sopivassa kirjassa on käytännölliset taipuisat muovikannet.
 — Noin 500 lintulajia
 — 613 väriaiokuvaa
 — runsas piirroskuvitus
 — VII 400 leikkokuvaa
 N. 790 s. Sid. 140 mk.

Yli YLIOPISTOKIRJAKAUPPA OY
 Yliopistonkatu 27 puh. 336511
 Maariankatu 6 " 19796
 Turku

TURUN LINTUTIETEELLINEN YHDISTYS RY:N TOIMINTAKERTOMUS VUODELTA 1981

1. Hallitus

Turun Lintutieteellisen Yhdistyksen hallitukseen kuuluivat vuonna 1981 seuraavat henkilöt:

Puheenjohtaja	Juha Vuorinen	(12/13)
Varapuheenjohtaja	Juhana Piha	(7/13)
Sihteeri	Päivi Jalava	(13/13)
Rahastonhoitaja	Rauno Laine	(12/13)
Tiedotevastaava	Tapani Missonen	(10/13)
Jäsen	Hannu Lahtonen	(9/13)
Jäsen	Ari Laine	(10/13)
Jäsen	Ilkka Rauvola	(4/13)
Jäsen	Janne Suomela	(9/13)
Jäsen	Timo Vuorisalo	(9/13)

Hallitus kokoontui vuoden aikana 13 kertaa, joista pöytäkirjoihin kertyi 188 pykälää (v. 1980 16 kokousta 224 §). Kokoukset pidettiin pääsääntöisesti Tornikadun kerhokeskuksessa. Hallituksen jäsenten lisäksi kokouksissa oli läsnä myös muitakin yhdistyksen jäseniä.

Normaalien yhdistyksen kokousten aiheuttamien järjestelykysymysten ja muiden juoksevien asioiden lisäksi hallitusta istutti alkuvuodesta useasti yhdistyksen taloutta koskevat kysymykset. Vuoden 1979 hallituksen laatiman talouden pitkántähtäyksen elvyttämishojelman toteuttamista jatkettiin vuoden aikana. Aktiivisen ja määrätietoisien taloudenhoidon avulla hallitus pyrki saattamaan yhdistyksen talouden vakaalle ja entistä turvatummalle pohjalle. Näissä taloudellisissa tavoitteissaan hallitus onnistuikin arvioitua paremmin. Talouteen oleellisesti liittyvä pönttömyynti teetti hallitukselle kevätkaudella huomattavasti töitä monilla käytännön järjestelyihin liittyvillä seikoillaan. Pönttömyyntivastaavana toimi tuloksellisesti Ari Laine.

Syyskaudella hallitusta työllisti runsaasti Turun yliopiston hammaslääketieteellisen laitoksen auditoriossa 24.10. järjestetyn yhdistyksen 15-vuotisjuhlakokouksen suunnittelu ja toteutus. Tilaisuudessa kuultiin kolme juhlaesitelmää, joiden pitämisestä vastasivat professori Lars von Haartman, varatuomari Esko Tarponen ja professori Rauno Tenovuo. Em. henkilöt kutsuttiin yhdistyksen kunniajäseniksi. Heille, samoin kuin yhdistyksen 10-vuotisjuhlakokouksessa valituille kunniajäsenille, Esa Lehikoiselle ja Lasse Velmälälle, luovutettiin yhdistyksen vastavalmistunut viiri, jonka onnistuneesta suunnittelusta vastasi yhdistyksen jäsen Anneli Lehtinen.

2. Yhdistyksen kokoukset

Yhdistys kokoontui sekä kevä- että syyskaudella neljästi. Kokoukset pidettiin totuttuun tapaan Turun yliopiston tiloissa. Kokousten yhteinen osanottajamäärä oli osanottajaluetteloiden mukaan 615 henkeä, joten kokousta seurasi keskimäärin 77 alan harrastajaa (v. 1980 keskimäärin 51 jäsentä/kokous). Eniten väkeä keräsi vuoden ensimmäinen kokous, jossa Lasse J. Laine kertoi kuvin ja sanoin Suomessa harvinaisina tavattavien petolintulajien

tunnistamisesta. Läsnä oli tällöin noin 160 lintuharrastajaa. Sääntömääräiset kokoukset pidettiin 13.4., 16.11. ja 16.12.1981.

Yhdistyksen kokouksissa hyväksyttiin vuoden aikana uusia jäseniä yhteensä 64, yhdistyksestä erosi kaksi ja erotetuiksi tuli 12 jäsentä (vastaavat luvut 1980 olivat 62 - 3 - 18). Myönteisenä seikkana on havaittava erotettavien ilahduttavan vähäinen määrä. Yhdistyksen jäsenmäärä vuoden lopussa oli 386 jäsentä (31.12.1980 336 jäsentä), joten jäsenmäärä on edelleen vakaassa kasvussa.

Kokouksissa kuultiin seuraavat esitykset:

- 09.02. Lasse J. Laine
"Suomessa harvinaisina tavattavien petolintulajien tunnistamisesta"
- 02.03. Kari Lahtela
"Psykologinen testi"
Reijo Tallqvist
"Diakuvia Lapin luonnosta"
- 13.04. Juhani Niittylä
"Isokoskelon pesimäbiologiasta"
- 11.05. Pekka Moilanen
"Olemmeko menettämässä peltopyyn"
- 22.09. Leo Karlson
"Matka- ja muistikuvia TLY:n Varangin reissulta"
Reijo Tallqvist
"Lappi diakuvina"
- 24.10. Lars von Haartman
"Lapintiira - sisäsaariston uusi lintulaji"
Esko Tarponen
"Yhdistyksen perustamisesta ja se alkuaajoista"
Rauno Tenovuo
"Elinympäristön muutokset ja linnut"
- 16.11. Henry Lehto
"200 dian kuvakavalkadi Israelin linnustosta"
- 16.12. Yhdistyksen hallitus
"Tietokilpailu lintujen äänistä"
Matti Valta
"Kuvia Jurmosta"

Retket ja kurssit

Yhdistyksen kevätretki järjestettiin sunnuntaina 24.5. Porkkalan- niemelle, jossa linja-autollinen turkulaisia lintuharrastajia sai seurata varsin voimakasta kevätmuuttoa. Mielenkiintoisimpina havaintoina mainittakoon viisi muuttavaa alliahaakkaa, yli 20 000 sepelhanhea, laulava pikkusieppo ja idänuunilintu.

Syysretki tehtiin lauantaina 26.9. perinteellisesti yhdistyksen toimialueelle, suuntautuen tällä kertaa kahteen eri kohteeseen, Sauvon Leiskun kalliolle ja Dragsfjärdin Lövon kalliolle. Osanottajat saivat valita kummassa kohteessa halusivat seurata syysmuuttoa. Retkelle osallistui kolmisenkymmentä yhdistyksen jäsentä.

Yhteistyö Turun kaupungin nuorisotoimiston kanssa jatkui myös toimintavuonna. Kaupunkilaisille järjestettiin vuoden aikana kuusi luontoaiheista kurssia Arvinkadun kerhokeskuksessa ja kahdeksan

retkeä. Kurseille ja retkille osallistui yhteensä yli 200 turkulaisista luonnonystävästä. Kurssien ja retkien vetäjinä toimivat yhdistyksen jäsenet Antti Karlin, Hannu Lahtonen, Matti Valta ja Juha Vuorinen. Kurssit ja retket olivat osanottajille maksuttomia.

Vuonna 1981 järjestettiin nuorisotoimiston kanssa seuraavat kurssit ja retket:

- Taiven luontokurssi 27.1. ja kurssin päätteeksi tehtiin 1.2. luontoretki Permiön-kiikalan saunnalle.
- Luonnonvalokuvauskurssin luennot pidettiin 10., 17., 24.2. ja 3.3.
- Pöllökurssi 17.3. ja pöllöretki Yläneen ja Mynämäen seuduille 20.3.
- Teeren- ja metsonsoidinkurssi 7.4. ja 12.4. oli soidinretki Kurjenrahkalle
- Lintukurssi 28.4., 5. ja 8.5. sekä 10.5. tehtiin linturetki Mietoistenlahdelle, Taivassalon rantalanlahdelle ja Kolkanaukolle.
- Kurki- ja karpaloretki suuntautui Pöytyän Kontolanrahkalle 27.9.
- Joutsenretki Bromarviin ja Hangon lahdelle 1.11.1981.

4. Pienryhmätöiminta

Yhdistyksen toimikuntien piirissä oli jäsenillä mahdollisuus toimia eri lintuharrastusaloilla. Yhdistyksessä toimivat vuoden kuluessa havainto-, kamera-, linnustonsuojelu-, petolintu-, projekti- sekä Jurmon lintuasematoimikunta.

Havaintotoimikunta kokoontui vuoden aikana useasti. Havaintojen keruujärjestelmä saatiin toimimaan sujuvasti - vuodenaikaiskatkaukset ilmestyivät aina ennen seuraavaa kautta Ukulissa. Toimintavuoden projekttilajeina olivat kuikka, kanadanhanhi ja lapinkirvinen. Havaintotoimikunnan kokouksissa suoritettiin myös ranteittikomitealle tarkastettavaksi aiottujen havaintojen esikäsittely; näin pyrittiin välittymään lähettämistä RK:lle puutteellisia havaintoja, jotka tulisivat hylättyinä takaisin.

Kameratoimikunnan toiminta keskittyi omien kuvien esittelyyn, keskusteluun kuvanoton tekniikasta, kuvan tekemisen tekniikasta, välineistöistä, materiaaleista sekä ennen kaikkea kuvauskohteista. Aktiivijäseniltä riitti kuvia ja keskustelunaiheita joka kokoukseen. Toimikunnan jäsenten ottamia valokuvia oli vuoden aikana paikallisissa sanomalehdissä. Toimikuntaa veti Sakari Ekko.

Linnustonsuojelutoimikunta toimi hallituksen neuvoo-antavana elimenä kaikissa lintujen suojelua koskevissa asioissa. Toimikunta jakoi lintuihin ja luonnonsuojeluun liittyvää tietoutta niin yhdistyksen jäsenille kuin ulkopuolisillekin. Sen ohjelmaan kuuluvat myös linnustonsuojeluun kuuluvat tutkimukset. Ensimmäiseksi tutkimukseksi valittiin Varsinais-Suomen kanalintujen soidinpaikkakartoitus, joka suoritetaan yhteistyössä Varsinais-Suomen riis-tanhoitoyhdistysten kanssa. Lisäksi toimikunta jatkoi LYL:n vuonna 1979 aloittamaa kaakkurikannan selvitystä. Toimikunnan puheenjohtajana oli Antti Karlin.

Petolintutoimikunta osallistui valtakunnalliseen koloissa pesivien pöllöjen pesintäselvitykseen. Paikallisina tutkimuskohteina olivat kana- ja varpushaukka, joiden pesinnöistä kerättiin tiedot. Toimikunnan jäsenten toimesta julkaistiin Ukulissa yhteenvetot pöllöjen, samoinkuin kana- ja varpushaukan pesinnöistä yhdistyksen toimialueella vuodelta 1980. Petolintutoimikuntaa johti Seppo Pekkala.

Projektitoimikunnan toimintaan otti osaa toistakymmentä yhdistyksen jäsentä. Toimikunta jatkoi edellisvuonna aloittamaansa Varsinais-Suomen yölaulajien kartoitusta. Tarkoituksena on selvittää alueemme vuosittainen yölaulajamäärä ja perustaa pysyviä yölaulajalaskentareittejä. Lisäksi aloitettiin yhdistyksen toimialueen lintujärvien systemaattinen takseeraus. Saadut tiedot kortistoidaan. Tavoitteena on kaikkien järvityyppien linnuston tutkiminen.

Jurmon lintuasematoimikunta kokoontui kahdesti asemanhoitaja Jouni Saarion johdolla. Toimikunnan kokouksissa käsiteltiin asemalla suoritettavaan rengastukseen ja havainnointiin liittyviä kysymyksiä kuten myös aseman hoitoon liittyviä käytännön kysymyksiä.

Yhdistyksen urheilutoiminta jatkui vireänä ja keskittyi jalkapalloon. Yhdistyksen jalkapallojoukkueen nousu TUPI:n B-lohkosta A II-lohkoon ei onnistunut aivan odotusten mukaisesti. Joukkueemme sijoittui kahdeksan joukkueen sarjassa kuudenneksi. Kolme viimeistä joukkuetta joutuu hakemaan vauhtia uudestaan B-lohkosta. Yhtenä syynä putoamiseen oli se, että kevätkierroksella oli peräti viisi ottelua ja yhdistyksellä oli useasti vaikeata saada joukkuetta kokoon. Keväthän on tietysti vilkkainta retkeilyaikaa. Urheiluvastaavana ja samalla jalkapallojoukkueen kapteenina toimi Olli Arjamaa.

5. Lintuasema- ja tutkimustoiminta

Korppoon Jurmon lintuasemalla suoritettiin ympäri vuoden lintujen rengastusta ja havainnointia. Asemalla kävi vuoden aikana noin 125 havainnoitsijaa tai rengastajaa. Asema oli miehittetty 259 vuorokautena, mikä on uusi komea ennätys. Kuukausittain havaintovuorokaudet jakautuivat seuraavasti: tammikuu 22, helmikuu 16, maaliskuu 10, huhtikuu 27, toukokuu 31, kesäkuu 13, heinäkuu 19, elokuu 23, syyskuu 19, lokakuu 31, marraskuu 19 ja joulukuu 29 vuorokautta. Miehitys oli siten samantapainen kuin aiempinakin vuosina eli parhaiten asema oli miehittetty huhti-toukokuussa, syys-lokakuun vaihteessa ja joulutammikuussa. Pisimmät lähes yhtäjaksoiset havaintojaksot olivat 27.3. - 7.6. ja 19.9. - 31.10. 1981

Kevään rengastusjakso 15.4. - 7.6. ei ollut niin katkonainen kuin edellisvuonna, mutta toukokuun alku oli sängen heikko. Kuitenkin määrällisesti paras päivä oli 5.5., jolloin rengastettiin noin 500 lintua. Kevään rengastussummaksi tuli yhteensä yli 4 000 lintua. Syys-lokakuussa 19.9. - 20.10. pyydettiin ainoastaan 15 ns. vakioverkolla. Rengastusmäärä oli tällöin hieman yli 5000 ja huippupäivä oli 14.10. 541 rengastusta. Syksyn jakso oli erittäin hyvä ja ilman useita sade-, sumu- ja tuulipäiviä olisi ehkä 10 000 rengastetun linnun maaginen raja vihdoin katkennut. Yhteensä vuoden aikana asemalla rengastettiin 9545 lintua (94 lajia). Runsaimmat lajit olivat hippäinen (2506 exx) ja punarinta (2409 exx). Mielenkiintoisia rengastuslajeja olivat mm. kanahaukka, sinisuo-haukka, helmipöllö (24 exx), tundrakurmitsa, luhtakana, hippäis-uunilintu (2 exx), sepelsieppo ja luhtakerttunen (10 exx).

Pohjoismaiseen vaelluslintututkimukseen Jurmo osallistui kolmannen kerran. Tiedot eri vaeltajista kerättiin asemakaavakkeilta ja rengastusvihosta sekä toimitettiin Suomen aluevastavalle. Vaelluslintuja oli syksyllä lähes joka lajia "normaalisti". Merkillepantavaa oli punatulkkujen runsaat määrät. Suomalaisen lintuasemien yhteistutkimuksessa oltiin edelleen mukana ja tiedot näkyvän muuton ja rengastuksen projektilajeista lähetettiin vastaaville. Jurmon havainnot esiintyivät mukana myös Ukulin muutto- ja rariteettikatsauksissa.

Havaintotoimikunta organisoi vuoden aikana kevät- ja syysmuuttohavaintojen sekä talvi ja kesähavaintojen keruun. Valtakunnallinen yhteismuutontarkkailupäivä oli 25.4., jolloin useat yhdistyksen jäsenet seurasivat kevätmuuttoa ennalta sovitulla paikoilla tietyn vähimmäisajan - näin saatiin tietoa muuton voimakkuudesta.

Lintuharrastajatutkintotoimintaa jatkettiin myös toimintavuonna ja sitä veti Leo Karlson. Tutkimuksen tarkoituksena on kohottaa lintuharrastajien lajintuntemusta ja kritiikkiä omia havaintoja kohtaan. Vuoden aikana järjestettiin kolme tutkintotilaisuutta.

6. Arkistot

Lintuhavaintoarkisto

Arkistossa oleva tiedon määrä lisääntyi toimintavuoden aikana huomattavasti. Merkittävän lisän arkistoon antoi Lars von Haartmanin havaintojen saaminen. Tämä merkitsi noin 700 arkistokortin lisäystä. Korteille kirjoituksen hoiti Vesa Multala. Uusia havaintokortteja palautettiin vuoden kuluessa yhteensä noin 4 000 eli saman verran kuin edellisvuonna. Niiden kokonaismäärässä tapahtui kuitenkin vain noin 2 000-2 500 kortin lisäys. Tämä johtui siitä, että vuoden aikana jatkettiin eri havainnoitsijoiden samasta yksilöstä tekemien havaintojen yhdistämistä yhdelle kortille. Toimenpide helpottaa huomattavasti korttien käsittelyä ja katsausten laatimista.

TTY:n lintuhavaintoarkisto sisälsi vuoden lopussa noin 24 000 arkistokorttia, joista 20 000 korttia koski harvinaisia lintuja ja noin 3 000 harvinaisia pesijöitä. Lisäksi noin 1 000 korttia oli sekalaisia mielenkiintoisia havaintoja. Tämän lisäksi arkistossa on varsinkin huomattava määrä tietoa paperilla, lähinnä projektilajeista ja harvinaisista pesijöistä, joiden korteille siirtämistä harkitaan.

Arkistoa hyödynnettiin vuonna 1981 useita kertoja laadittaessa laji- ja rariteettikatsauksia Ukuliin. Seuraavat lajit tulivat käsitellyiksi perusteellisesti: kaakkuri -80, lapasotka, liejuka, tunturipöllö, kuningaskalastaja ja yölaulajat -80. Lintuhavaintoarkistoa hoiti erittäin ansiokkaasti Juhana Piha.

Suoarkisto

Vuonna 1979 perustettu suoarkisto koostuu suolinnustotutkimuksessa saadusta materiaalista ja haastatteluun sekä lisäkyselyin saadusta aineistosta. Suoarkistoon on lintuhavaintojen lisäksi kerätty myös muita soiden luonnontilasta kertovia tietoja kuten ojitukset, hakkuut, tiet ja erikoiset kasvit. Toimintavuoden lopussa arkistossa oli tietoja jo noin 100:sta Varsinais-Suomen suosta. Suoarkistoa hoiti Antti Karlin.

Lintulehtiarkisto

Yhdistyksellä oli vuoden aikana vaihtoyhteydet 30:een yhdistykseen ja niiltä saatiin Ukulin vaihtojulkaisuina vuoden kuluessa noin 75 alan julkaisua. Samoin puuttuvia vanhoja lintutieteellisiä julkaisuja pyrittiin hankkimaan alan yhdistyksiltä ja näin täydentämään oman arkistomme kokoelmia. Muutamat yhdistyksemme jäsenet kahjoittivat arkistoon alan julkaisuja, jotka otettiin kiitoksella vastaan. Arkisto käsitti vuodenvaihteessa kaikkiaan noin 1 000 julkaisua, sekä koti- että ulkomaisia. Lehtiarkistosta, vaihtoyhteyksien hoidosta ja lehtikatsauksista vastasi Jarmo Komi.

7. Yhteydet

Yhdistyksellä oli yhteyksiä kaikkien Lintutieteellisten Yhdistysten Liiton jäsenjärjestöjen sekä muutaman LYL:n ulkopuolisen yhdistyksen kanssa. Pääasiassa yhteistyö käsitti lintutieteellisten julkaisujen ja havaintojen vaihtoa. Kanssakäymistä muiden yhdistysten kanssa tulisi lisätä huomattavasti nykyisestäään. Sopivia yhteistyömuotoja voisivat olla esim. yhteisretket, yhteistutkimukset ja -julkaisut, esitelmöitsijävaihdot ja yhteiset keuhk päivät.

Turun kaupungin nuorisotoimiston kanssa oltiin yhteistyössä monin eri tavoin, useimmin lintukursseja ja -retkiä järjestettäessä. Toimintaa nuorisotoimiston kanssa pyritään tehostamaan ja monipuolistamaan tulevaisuudessa entisestään. Totuttuun tapaan yhdistyksellä oli yhteistyötä myös Turun alueen koulujen luontokerhojen kanssa.

Lintutieteellisten Yhdistysten Liiton edustajistossa yhdistyksellä oli kuusi edustajapaikkaa ja liiton hallituksessa oli kaksi yhdistyksen jäsentä: Antti Karlin toimi järjestösihteerinä ja Rauli Lumio taloudenhoitajana.

Suomen Lintutieteellinen Yhdistys (SLY) ja Pohjois-Pohjanmaan Lintutieteellinen Yhdistys järjestivät yhdessä Oulussa 29. maaliskuuta symposium aiheesta "Suomen talvilinnusto ja sen ekologia". Symposiumin jälkeen pidettiin LYL:n edustajiston sääntömääräinen kevätkokous, jossa TLY:n edustajana oli läsnä Rauno Laine.

18. lokakuuta järjestivät SLY ja Pohjois-Karjalan Lintutieteellinen Yhdistys Joensuussa symposiumin aiheesta "Päiväpetolintujen tutkimus ja suojele". Seuraavana päivänä pidettiin LYL:n sääntömääräinen syyskokous, jossa yhdistystä edusti Rauno Laine.

8. Julkaisu- ja tiedotustoiminta

Yhdistyksen julkaisema lintulehti Ukuli ilmestyi kolmatta vuotta nelinumeroisena joukkojulkaisuna yhteissivumäärän ollessa 176. Kyseessä oli lehden 12. vuosikerta. Lehden levikki ulkopuolisille kohosi nelinkertaiseksi edellisvuodesta valtakunnallisen lintulehtipaketin ansiosta. Jäsenen ja tilaajien lisäksi lehti postitettiin vaihtojulkaisuna 30 yhdistykselle. Ukulin päätoimittajana toimi määrätietoisesti Juhani Toukola.

Vuoden aikana lähetettiin yhteensä kahdeksan jäsentiedotetta yhteissivumäärän ollessa 64. Normaalien kokouskutsujen ohella niissä tiedotettiin mm. toimikuntien työskentelystä, Jurmon lintuaseman toiminnasta, selvitettiin havaintoarkiston sen hetkistä tilaa, julkaistiin lehtikatsauksia saapuneista lehtiutuuksista sekä välitettiin tutkijoiden pyyntöjä ja vetoamuksia. Tiedotustoiminnas-

ta vastasi tehokkaasti Tapani Missonen.

Julkisia tiedotusvälineitä käytettiin hyväksi yhdistyksen periaatteiden mukaisen toiminnan tunnetuksi tekemisessä. Paikallislehdissä julkaistiin vuoden ajan jäsenten toimesta useita kymmeniä luontoaiheisia artikkeleita pääasiassa linnuista. 22.10 olivat Hannu Lahtonen ja Juha Vuorinen esitelmöimässä Naantalın Lions Ladyille lintuharrastuksesta ja TLY:n toiminnasta.

9. Talous

Yhdistyksen talous perustui pääasiassa pönttömyynnistä, jäsenmaksuista ja Turun kaupungilta saaduista avustuksista kertyneiden tulojen varaan. Yhdistyksen talous oli vuoden lopussa vakaalla pohjalla - lainoja ei ole tarvittu eikä minkään yksittäisen tulolähteen osuus ole ylittänyt kolmasosaa bruttotuloista. Jatkuvuuden takeena onkin usea samanveroinen tulolähde.

Koko ajan on mielessä pidettävä, etteivät suuretkaan tulot pysty peittämään tolkuttomia menoja. Ukuli on yhdistyksemme suurin yksittäinen menokohde, mutta senkin osuus on vain runsaat 20% kokonaismenoista. Ukulin, samoin kuin jäsentiedotteenkin, kohdalla on painatus- ja postituskustannusten nousu pystytty kattamaan myymäliä entistä enemmän mainostilaa.

Yhdistyksen jäsenmaksua ei ole tarvinnut nostaa viiteen vuoteen. Jokainen jäsen pystyy vaikuttamaan jäsenmaksun kurissa pitämiseen. Mitä tunnollisemmin jäsenet maksavat jäsenmaksunsa, sitä helpompi on säilyttää maksu kohtuullisena. Jurmon kävijöiden on syytä muistaa, että asemamaksu on maksettava ennen asemalle menoa.

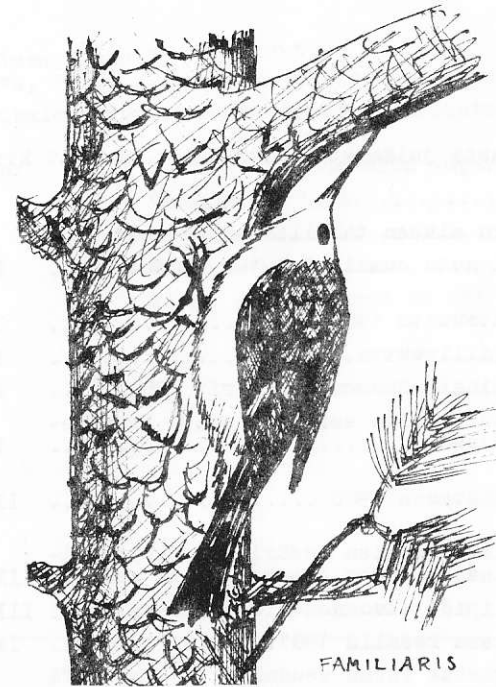
Hallituksen puolesta

Juha Vuorinen
puheenjohtaja

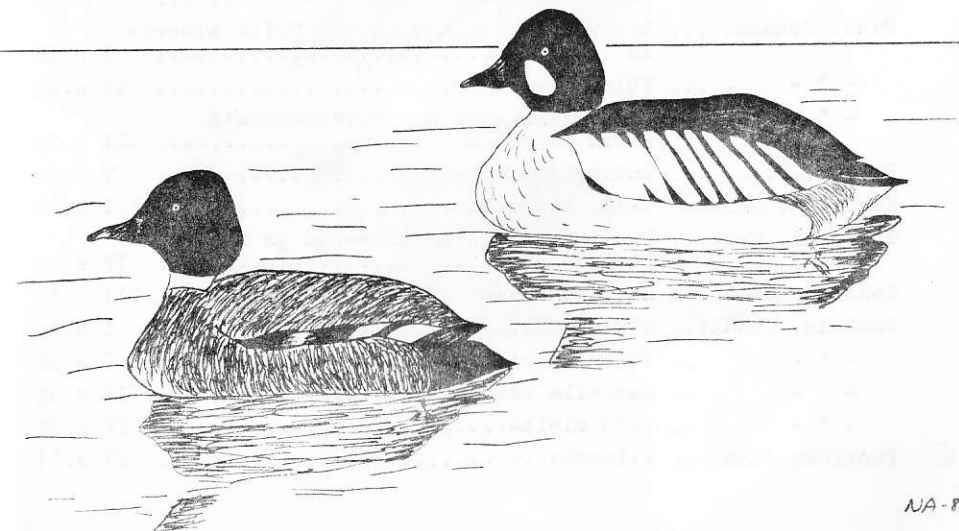
Sinikka Jalonen
sihteeri

NA-82

FAMILIARIS

NA-82

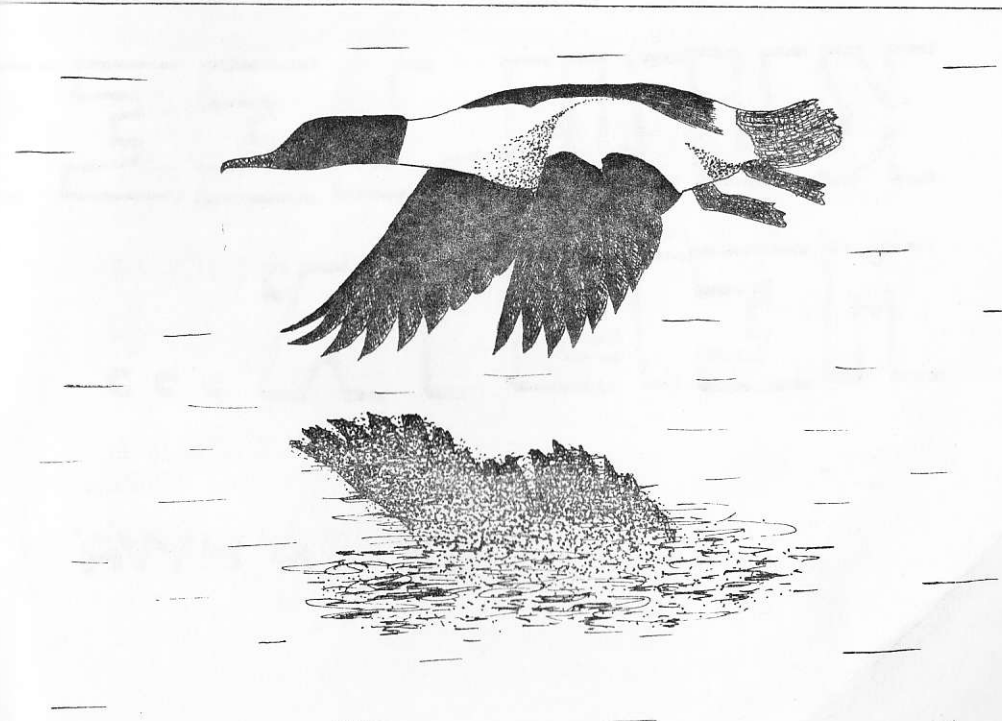
UKULI 1981

Vuoden 1981 vuosikerrassa julkaistut artikkelit ja muut kirjoitukset:

Hakala Jouko.....	TLY:n alueen talvilintulaskennat.....	
Herra Pohjatuuli. Full auto cummix 7,8-16x 65 smirarc..		I s.20
Kanerva, Olli & Lindroos, Tom....	Kevätmuutto 1980.....	I s. 4
Karhu, Heikki....	Kirjallisuutta.....	I s.38
Karlin, Antti....	Varsinais-Suomen kaakkurit 1980.....	I s.22
- " - Tunturipöllön esiintymisestä Lounais-Suomessa.....	I s.28
- " - &		
Laine, Rauno	Kesäkatsaus 1980.....	II s.18
Karlin, Antti & Lemmetyinen, Risto	Variksen munien ympäristömyrkkypitoisuuksista Lounais-Suomen sisämaassa ja ulkos.	II s.36
Lahtonen, Hannu..	Mielipide (luonnonvalokuvauksesta)..	III s.39
Laine, Rauno.....	Lapissa kesällä 1981.....	IV s.35
Lehikoinen, Esa..	Rengastus Turun seudulla vuosina 1974 - 1979.....	II s.27
Missonen, Tapani.	Lintutalvi 80/81.....	IV s.13
Multala, Vesa....	Lapasotka, vuoden 1978 projektilaji..	II s.12
- " - Lintusyksy 1980.....	III s. 2
Pekkala, Seppo...	Pöllöjen pesintä Varsinais-Suomessa 1980.....	I s.24
- " - Kana- ja varpushaukan pesinnästä Varsinais-Suomessa 1980.....	II s.10
Piha, Juhana.....	Liejukanan esiintymisestä TLY:n alueella.....	I s.18
- " - Yölaulajat 1980.....	II s.42
- " - Kuningaskalastajan esiintymisestä TLY:n alueella.....	III s.14
Provo.....	Antiornitologiset tekstit.....	IV s.20
Saarinen, Markku.	Lemun kurpista.....	III s.19
Tarponen, Esko...	Yhdistyksen perustamisesta ja sen alkuajoista.....	IV s. 2
Tenovuo, Olli....	Harvinaisuudet 1980.....	III s.21
Toukola, Juhani..	Kentältä.....	I s.26
- " -	.. TLY:n syvät rivit.....	I s.32
- " -	.. Saarella sattunutta.....	II s.39
- " -	.. Tätä mieltä.....	IV s.27
Vuorinen Juha ..	Tilastoa.....	IV s.11

Vuorinen, Juha & Jalava, Päivi.....	TLY:n toimintakertomus 1980.....	II s.48
Vuorisalo, Timo...	Strutsin haukottelusta.....	II s.25

<u>Muuta:</u>	Tottelemattomuudella ympäristön puolesta.	I s. 1
	Vuosikerta 1980.....	I s. 2
	Pätkis.....	II s. 1
	Ennen asiaa.....	III s. 1
	Tähän asti - Tässä ja nyt - Tästä eteenpäin	IV s. 1

TR-82

ETTE
OLE
KUULLEET
MEISTÄ...

SE ON HYVÄ!

OSOITEMUISTIO

TTY:n HALLITUS 1982

Puheenjohtaja	Juha Vuorinen Terhotie 17, Tku 72	p. 361 238
Värapuheenjohtaja	Juhana Piha Kiinamyllynkatu 5 A, Tku 50	515 993
Sihteeri	Sinikka Jalonen Väliläntie 2, Tku 40	472 555
Rahastonhoitaja	Rauno Laine Smirnoffintie 5-7 A, Vsa 32	304 562 (koti)
Tiedotevastaava	Janne Suomela Palomäenkatu 17, Tku 54	373 929
Pöytäkirjantarkastaja	Juha Kääriä Nostoväenkatu 9 B 19, Tku 35	482 618
Ukulin mainokset	Hannu Lahtonen Rakuunatie 42, Tku 72	366 559
Jäsen	Annika Forsten Aurakatu 20 A, Tku 10	18 404
Jäsen	Päivi Jalava Linnunpääntie 4 A, Tku 84	355 127
Jäsen	Tuukka Pahtamaa Itäinen Pitkätie 15 aB 43	330 764

JURMON ASEMANHOITAJA

Jouni Saario
Yo-kylä 78 A 11, Tku 51 375 753

HAVAINTOARKISTO arkistokortit

Juhana Piha
ks. hallitus

LEHTIARKISTO

Jarmo Komi
Yliopistonkatu 12 bA 30, Tku 10 19 716

SUOARKISTO

Antti Karlin
Helmikänkatu 3 C 4, Tku 24 403 323

KUOLLEET LINNUT (ja muut eläimet)

Ari Karhilahti
Turun yliopiston eläintiet. laitos
Tku 50 645 775
tai 645 774

LOUKKAANTUNEET

LINNUT (ja muut eläimet)

Anja Eerikäinen 484 062

RENGASTUSTOIMISTO

Yliopiston Eläinmuseo,
P.Rautatiekatu 13, 00100 Hki 10
puh. 90/4027280